100 KRAJÍN

LOVCA ZÁŽITKOV

TRETIA ČASŤ

Ľuboš Fellner

BUBO

© BUBO 2018

#LOVCIZAZITKOV

100 KRAJÍN LOVCA ZÁŽITKOV

TRETIA ČASŤ

Ľuboš Fellner

“

Prekvapiť v dnešnej dobe je ťažké.
To dokážu iba tí, čo robia veci s vášňou

João Carlos Ferreira Dias da Silva,
kuchár z dedinky São João dos Angolares,
z ostrova Svätý Tomáš

Cestovanie je o precítení nepoznaného, nepomenovaného, nevideného. Cieľom projektu bolo z celého sveta vybrať iba 100 najexotickejších krajín, no toto číslo sme treťou časťou prekonali. Popisujem miesta, ktoré sú tak vzdialené, že ľudia nepoužívajú peniaze a deti nežobrú, lebo turistov nevideli. No aj v „bežných" destináciach sa snažím cez originálne zážitky odkryť genius loci. Raw fotografie, blogy bez cukru. A všetko zmestiť na jedinú stránku. Minimalizmus a maximálna kvalita.
Niekedy si pripadám akokeby som otváral ustricu s mokrým lístkom na autobus.

حضرت علی

Holubice mieru

Fotografiu na predchádzajúcej dvojstrane som urobil za ranného svetla pred mešitou v meste Mazár-e Šaríf, v ktorej je vraj pochovaný zať proroka Mohameda, Alí. 20 kilometrov severne od tejto mešity v prastarom meste Balch kázal Zoroaster a žila krásna Roxana, žena Alexandra Macedónskeho. Práve veľký Alexander pred 2300 rokmi vyhlásil, že do Afganistanu sa ľahko vpochoduje, ale ťažko sa odtiaľ vychádza. Afganistanom v jeho dlhej a slávnej histórii prepochodovali okrem Alexandrových vojsk, vojská Peržanov, Džingischána, Tamerlána, Mughalov, Britov, Sovietov a teraz sú tu vojská USA. Dlhodobý mier je napriek tejto pozitívnej fotografii zatiaľ v nedohľadne.

Pri cestách do nebezpečných krajín je na mieste otázka. Ako sa nedať zabiť? Za posledné roky som navštívil Irak, Sýriu, Somálsko, Stredoafrickú republiku, Jemen, Južný Sudán... Prešiel som cez šesť štátov Západnej Afriky v čase epidémie ebola, či som zrealizoval zika tour. Prečo to robím? Lebo všetko je trošku inak, než sa píše. Takéto cestovanie je o vybočení z rytmu. Zistil som, že čím idem ďalej, tým je to lepšie. Neviem, či to vidíte z fotografií, ale na samotnom mieste tú inakosť rozhodne cítite. Keď som chcel odniesť charitu do dievčenskej školy v Herate, odhovárali ma. Čo si predstavuješ, že to do školy len tak vojdeš? Všade sú ozbrojenci, prehliadnu ťa ako u gastroenterológa a nepustia ťa, zastrelia ťa.

Je pravda že hneď ďalší deň v Mazár-e Šarífe napadli policajnú stanicu, osemnásť ľudí zranili, dvoch zabili. Aj tak si myslím, že viem, čo robím, a neriskujem priveľa. Napriek tomu som tu charitu odniesol a aj keď v malom, niečo som urobil. No ako teda cestovať bezpečne? Prvý večer som si na ulici v afganskom meste kupoval jedlo. Všade okolo chodili ženy zahalené v modrých čadoroch, bola to ohromná exotika na prvý pohľad. Keď som v tom pouličnom stánku išiel platiť, predavač kývol rukou na mladíka s pohľadom vraha, že on ma pozval. Usmial som sa tým smerom, poďakoval som úklonom hlavy, on zovrel zuby, taký minimálny pohyb, každopádne sa neusmial. Pozvanie považoval za vec cti a pri preukazovaní cti sa v Afganistane dnešných dní neusmieva. Neskôr som zistil, že zaplatil za mňa sedem centov, no tu o peniaze nešlo, tu išlo o česť. Bol som prvý deň v Afganistane, zvečerievalo sa, policajné auto veľkosti tanku zastalo kúsok od nás, jediného belocha v meste samého na ulici ihneď zaevidovali a policajt na korbe tuhšie zovrel guľomet. Pozeral som na neho, on nepohol brvou. Ešte som nevedel, čo si možem dovoliť. V hlave máte vždy tie správy o uspávacích práškoch v jedle a čaji. Všetci vedia, že večer je nebezpečne aj na predmestí Paríža, nieto v Afganistane. No ja mám toto rád. Nikto vám nedá jasnú radu. Iba sa musíte spoliehať na vlastné inštinkty vybudované na základe vlastných skúseností. Známe Nietzscheovské čo vás nezabije, to vás posilní platí aj pri cestovaní. Cesta dnešným Afganistanom je každopádne na hrane.

Najväčší problém aj tak nebudete mať na samotnej ceste, ale po návrate. Videli ste omnoho viac než iní, iné veci a druhí ľudia vám prestanú rozumieť. Keby oni zažili tú ľahkosť bytia na hrane, tiež by ich osvietilo. Cesta Afganistanom totiž preberie každého, je to riadna pecka – konská dávka.

AFGANISTAN

Perito Moreno

Najznámejší a najkrajší ľadovec národného parku Los Glaciares bol vyhlásený za národný park v roku 1938 a už 37 rokov je pod patronátom UNESCO. Od El Calafate, kde bývame, je ľadovec vzdialený osemdesiat kilometrov a prepravíme sa tam s miestnou sprievodkyňou naším prenajatým autobusom. Paula je inteligentná a neznáša Kirchnerovcov. Po Nestorovi Kirchnerovi je v Calafate pomenovaná promenáda, bol guvernérom provincie Santa Cruz, kam El Calafate patrí. Kirchnerovci sú najskorumpovanejší politici, akých Argentína kedy mala, rozohní sa inak veľmi distingvovaná dievčina, ktorá sa správa skôr ako Nemka než Latinoameričanka. Fotíme východ slnka nad najväčším jazerom, ktoré leží celé v Argentíne – nad Lago Argentino. Dnes nás láka typický BUBO zážitok, Perito Moreno aktívne. Chceme sa prejsť po ľadovci v mačkách.

Perito Moreno sa síce pohybuje neuveriteľnou rýchlosťou bezmála kilometer za rok, ale to neznamená, že rastie. No ani neustupuje. Jediným ľadovcom Patagónie, ktorý každoročne rastie, je ľadovec Pio 11.

Teraz nastupujeme na loď ako prví, vystúpime na hornú palubu a fotografujeme ľadovec z lode. Predná hrana Perito Moreno má výšku 70 metrov a my pozorujeme ľadové kryhy objemu dvanásťposchodového paneláku padať do vôd. Ide o neskutočné divadlo a ja ihneď prirovnávam tento ľadovec ku kráse vodopádov Iguazú. Pristávame na druhom brehu. Traja horali nám mačky promptne vyberú presne na našu nohu a pripnú tak, aby nám držali. Potom sa stretávame pod bledomodrou vlajkou Argentíny a na malom kopčeku si robíme smiešne dobyvateľské fotografie, všade okolo je ľad a my vyzeráme, že sme dobyli južný pól. Máme dnes privilégium ísť po novej trase ako vôbec prvá skupina. Nohy majte od seba, napomína neustále Ignatio. Inak si prederavíte druhú nohu! Ja som na mačkách prešiel toho dosť, no väčšina mojich klientov ich má na nohách po prvý raz. Keď idete dole, nechoďte po pätách, ale majte celú plochu nohy kolmo na ľad. Zadok dajte viac dozadu, aby ste mali správne ťažisko. Mačky vás udržia, ani sa to nepohne, uvidíte, radí Ignatio a má samozrejme pravdu. Mačky držia ako sekundové lepidlo a my vybiehame hore a dole a fotíme a fotíme. Je teplo, okolo 15 stupňov, ľad sa topí a v nádherných modrých sifónoch je čisto čistá voda. Kľačím a pijem priamo zo sifónu, fľašku som si nevzal, odporúčam to každému. Piť čistučkú vodu priamo z ľadovca je paráda. Je zaujímavé, že keby ste nemali iný zdroj vody, iba túto ľadovcovú bez akýchkoľvek minerálov, tak by ste sa vodou intoxikovali a umreli by ste.

Kocháme sa výhľadom, preskakujeme malé seraky a prechádzame niekoľko hrebienkov. Dotýkame sa najkrajšieho ľadovca sveta a máme z toho božský pocit. A je koniec túry, teda ešte nie úplný koniec. Prichádzame k stolíku s fľaškou dvanásťročnej whisky. Če, *kamarát* jedna fľaška nám zo Slovenska stačiť nebude, smejem sa. A tak vytiahnu ešte ďalšiu. Nasekajú ľad z ľadovca Perito Moreno, tento môže mať tak 300 až 350 rokov, a naplnia nám whiskové poháre. Dvanásťročná whisky s tristoročným ľadom priamo z Perito Moreno, s mačkami na nohách, všade okolo ľadovec... musím vám povedať, že toto je ono. Dotkli sme sa ľadovca, ochutnali ho, Perito Moreno je naše. Vyskúšajte to niekedy!

ARGENTÍNA

Ostrov bohov

V dedinke Batubulan si ideme pozrieť balíjske tanečné predstavenie. V tomto tanci sa bijú dve mytologické postavy. Barong v podobe obrovského leva predstavuje boha dobra, kráľa dobrých duchov. Proti nemu bojuje Rangda, kráľovná diablov, stelesnené zlo. Boj sa končí nerozhodne a symbolizuje rovnováhu medzi dobrom a zlom. Aj v najhoršom človeku je trošku dobra, myslia si Balljci a aj v tom najlepšom je štipka zlého. Je to veľmi zaujímavý koncept, ktorý nedovoľuje Balijcom nikoho odsunúť na vedľajšiu kolaj. Ani divne sa správajúcich turistov. Balijci v každom hľadajú to dobro a nakoniec ho vydolujú aj z tých najhorších. Na Bali sa budete cítiť jednoducho dobre a aj vy sa troche zmeníte. K lepšiemu.

Najväčšia ostrovná krajina sveta, Indonézia, je značne exotická. Osobne poznám posledných päť veľvyslancov Indonézie na Slovensku. Veď BUBO je najväčším organizátorom zájazdov do najväčšej moslimskej krajiny sveta (tiež Indonézia) od roku 2000 a to každoročne. Na akciách ambasády sú vždy desiatky Indonézanov, no ja hneď viem, kto z nich je z Bali. A nielen podľa mena (to viete ihneď, lebo Balijci sa volajú rovnako: Wayan, Made, Man, Tut atď. podľa toho či sú prvorodení, druhorodení...) Pochopil som to, keď sa mi predstavil štvrtý Made (druhorodený). Balijcov však vždy spoznám podľa toho, že sú kultivovanejší, lepšie oblečení, milší. Ten rozdiel je markantný.

Bali patrí k najturistickejším ostrovom sveta, s tisíckami hotelov, nespočetným množstvom reštaurácií a neuveriteľným počtom piatich miliónov turistov ročne. No napriek tomuto ničivému turistickému tsunami si Balijci zachovávajú svoju kultúru a vieru v svojich bohov. Vedeli ste, že na Bali existuje deň ticha, keď sa na ostrove nesmie ozvať žiadny zvuk a v tento deň je zakázaná akákoľvek doprava? Trvanie na tradíciách je obdivuhodné a práve domorodé zvyky a kultúru na Bali treba zažiť. Keď sem prídete za morom, urobíte chybu. Aj keď potápanie s rajami je na Manta Pointe prakticky isté a škola surfingu pre začiatočníkov tiež. Bali je však v prvom rade o kultúre a príjemných službách. Hotely sú tu krajšie, vyzerajú ako tropické záhrady, jedlo je skvelé a k tomu dostanete navyše tisíce zopätých rúk a úsmevov.

Bali je známe sopkami, ryžou a kávou. Druhá fotografia vznikla na ryžových terasách Tegallalang. Ako vidíte, príroda je na Bali tiež božská. My vždy ochutnáme aj kávu kopi-luwak, priamo na plantáži, kde zrnká kávy prejdú tráviacim traktom cibetiek. Ročne sa jej tu vypestuje iba 500 kilogramov. Po obede sa ovlažíme v svätom prameni v chráme Tirta Empul zasvätenom bohovi Višnu. Kúpeľ vás zbaví prekliatia, choroby, šťastie si prikloníte na svoju stranu, a v tom teple je vám hneď príjemnejšie.

Večer sa prejdeme opičím lesom, kde sa bláznia malé makaky, skáču zo stromu na strom a dokonca výborne plávajú v jazierku. Na druhý deň ráno milovníci aktívneho pohybu vybehnú na sopku Gunung Batur a následne po poznávacej časti už smerujeme na pláže. Odporúčam luxusné rezorty na juhu na polostrove Nusa Dua. Tu sa nachádzajú najlepšie hotely, ale nájdete tu aj najlepšie more. K chrámu Uluwatu to máte pätnásť minút taxíkom. Západy slnka sú nezabudnuteľné, doslova božské.

BALI

Hornov mys

Magický bod na konci sveta, obrovská cestovateľská výzva. Všade sa píše, že najjužnejší bod amerického kontinentu objavili Holanďania v roku 1616, no keď si pozeráte zápisky z plavieb Francisa Drakea, je vám jasné, že okolo plával prvý on a to 38 rokov pred Holanďanmi. Ja som okolo plával dvakrát na svojej ceste na Antarktídu. Cape Horn je tam vpravo, ukazovali nám, no bola hmla, aká tu býva vždy, a ja som nevidel nič. Naša loď aj tak nemala právo tu zastaviť a ani sme sa nemohli priblížiť. Potom som sa okolo plavil ešte raz a opäť som nič nevidel. No hmla sa začala rozostupovať, ako keď si dievča začalo vyhŕňať sukňu. Moja túžba iba narastala. A tak som sa jednoducho musel vrátiť. Pochopil som, že Hornov mys sa nedá zrealizovať ako bokovka, táto nedobytná dáma si zaslúži absolútne nasadenie.

Nakoniec som zistil, že zastaviť na Hornovom myse môže iba loď jedinej spoločnosti. Vlastní ju rodina Menendéz, ktorú slovenský lekár a spisovateľ Martin Kukučín, žijúci v Punta Arenas, veľmi dobre poznal. Veď ide o najbohatšiu rodinu v chilskej časti Patagónie. Vylodenie na Hornovom myse nie je isté nikdy. More je tu drsné.Veď nie nadarmo medzi námorníkmi prekonanie Horna brali ako námornícku atestáciu. Keď ste preplávali okolo Hornovho mysu, mohli ste mať v uchu náušnicu, v krčme ste mohli mať na stole vyloženú nohu a vraj ste dokázali močiť proti vetru...

Pred rokom som stál na Myse Dobrej nádeje, teraz sme o 2400 km južnejšie. Dobre oblečení a pripravení na všetko nasadáme do nafukovacích zodiakov a skúsení skiperi nás vezú k brehu. V zátoke nás čaká muž v tmavomodrej, slušivej uniforme, bielej čiapke a podáva mi ruku. Takto som stretol Victora. Odkiaľ si? pýta sa. Keď sa to dozvie, veľavýznamne odpovie. Zo Slovenska si prvý! Nie je to síce pravda, ale viem, že každý Slovák je na myse Horn veľkou vzácnosťou a je to riadny cestovateľský skalp. Victor, rád by som nafotil tvoj život. Po pozitívnej odpovedi sa dohodneme na zraze v majáku o pol hodinky. Za pol hodiny som ostrovček prešiel hore-dole celý, no Victor tu trávi život a to s celou rodinou. Vpravo idem k pamätníku, ktorý má pripomínať roztiahnuté krídla (rozpätie 4 metre) albatrosa. Potom si pozriem severnú stranu ostrova: maják, romantický drevený kostolík a zoznamujem sa s fotografom GEO, Touronom Olivierom, ktorý fotí rovnakým fotoaparátom ako ja. Tieto naše fotografie sú pravdivé a večné, nie je to tá rýchla móda gýčových obrázkov dneška, rozohňuje sa.

Poprosím Victora, aby ma zoznámil s rodinou. Manželka Evelyn sa stará o ich tri deti, Erica (13), Nicolasa (8) a Sofiu (2 roky), ktorá pokojne spinká v majáku. Mladý dôstojník Victor Arriagada a jeho príbuzní boli vybraní spomedzi 50 vojenských rodín a dnes sú považovaní za hrdinov v celej krajine. Prešli ťažkými psychologickými testami, aby prežili na odľahlom ostrove bez iných ľudí, v období, kedy je tu dlhé hodiny totálna tma. Naša loď je jednou z posledných na dlhé mesiace. Všimnem si malinkú sošku Panny Márie, ktorá tu odoláva búrlivým vetrom a neuveriteľne zlému počasiu. Evelyn sem ráno položila čerstvú kytičku z drsných kvetov. Vychádzam hore do majáka a hovorím si, že nabudúce sem musíme doniesť slovenskú vlajku!

Lietali snehové vločky, pršalo a práve teraz vyšlo slniečko, nad Hornovým mysom sa objavuje dúha.

ČILE

Zážitky z pekla

Francúzske Somálsko je tretím najmenším štátom afrického kontinentu, geologickým zázrakom, jedným z najteplejších miest sveta.
Džibutsko je štát, kde sa tri litosferické dosky od seba vzďaľujú závratnou rýchlosťou dva centimetre za rok. Nachádzajú sa tu najväčšie náleziská soli na svete a najnižší bod Afriky.

V tomto pekle žije kmeň Afarov, obávaných bojovníkov, ktorí popri Eskimákoch vydržia v najťažších podmienkach na našej planéte. Jazero Abbé, kde je tesne po východe slnka urobený tento snímok, je jedným z najodľahlejších miest na zemeguli. Prechádzame cez rozľahlú púšť Grand Barra a naše džípy sa v 70 km/h naháňajú s antilopami. Nekonečná pláň a zrazu dedinka kmeňa Afarov. Jednoduché, oválne príbytky pospletané z pichľavých konárov akácií a prekryté kravskou či kozou kožou, ktorá sa trepoce v silnom vetre. Ako môžu v tejto horúčave, pustatine a v tom prachu existovať? Skoro ráno je 38°C, podľa domácich prišla zima a toto je prijemné počasie. V pozadí sa ligoce slané jazero Abbé s kolóniami plameniakov. Sme tu úplne sami.

My ľudia pochádzame práve niekde odtiaľto z takzvaného Afarského trojuholníka. Naša najstaršia pramatka Lucy sa vedecky nazýva Australopithecus Afarensis a malá Afarka Aše je jej prapravnučka. Ako z rozprávky sa zrazu vynorí spoza jedného z vápencových hradov v tej nehostinnej monotónnej krajine. Rada nosí výrazné šaty. Konkrétne oranžovo-červenú abbayu. Tá fotografia vyzerá ako tapeta. Neskutočná akoby vymodelovaná krajina, iná planéta. Aše tu pasie kozy a medzi bublajúcimi prameňmi nám ukazuje studené žriedla, bez ktorých by neprežili. Je známe, že prakticky všetky miestne ženy sú obrezané. Aše v tom pekle vyzerá šťastná a udivene pozoruje, že my nechápeme, že toto je vlastne raj.

Pre Afarov je soľ nad zlato, soľ tento národ živila od veky vekov a skutočne ju za zlato menili. Dolujú ju do dnešných dní, nakladajú na ťavy a potom na juhu predávajú.

Etiópski kamionisti nám tu robia bordel, rozhorčuje sa náš šofér a vyhodí z okna džípu prázdnu flašku. Po tom, ako sa v roku 1991 Eritrea odtrhla a Etiópia stratila more, sa cez prístavy v Džibutsku realizuje 90 % lodného obchodu veľkého suseda.
Bab el Mandab, južný vstup do Červeného mora, je aj dnes strategickým bodom a najväčšie príjmy krajiny tvoria poplatky plynúce z vojenských základní Francúzska, USA, Číny, Japonska, Talianska, Saudskej Arábie... všetci tu majú mariňákov.

A tak do mora naskáčeme aj my. Práve tu je najlepšia možnosť potápať sa so žralokom obrovským. Ide o najväčšiu rybu sveta, ktorá sa sem chodí v určitú sezónu najesť planktónu. Ľubo, dávaj si pozor, aby ťa nenasal. Aby ťa nebuchol zadnou plutvou, aby... už tie rady nepočúvam, vždy je to aj tak inak. Zrazu sú pod našou loďou, deväť kúskov od 5 do 12 metrov, ten najväčší váži asi ako tri slony naraz, respektíve jeden brontosaurus. Sú pomalé, nemotorné, skočím, len sa snažím neskočiť im na hlavu. Ide o najväčšieho necicavca na svete a nie som si istý, či by chybu nešikovného cicavca pochopil. Aké to je? Predstavte si, ako brontosaurus pláva meter od vás. Ja by som tento zážitok prirovnal k stretnutiu s gorilami. Výhodou je, že okrem nás tu nie sú žiadni iní turisti. Džibutsko má vojakov a tak turistov veľmi nepotrebujú. Zrazu na mňa Marcel zavolá pozóór, ledva sa otočím, ponorím a desaťmetrová, desaťtonová ryba ma zvalcuje ako kamión. Smejem sa o dušu.

DŽIBUTSKO

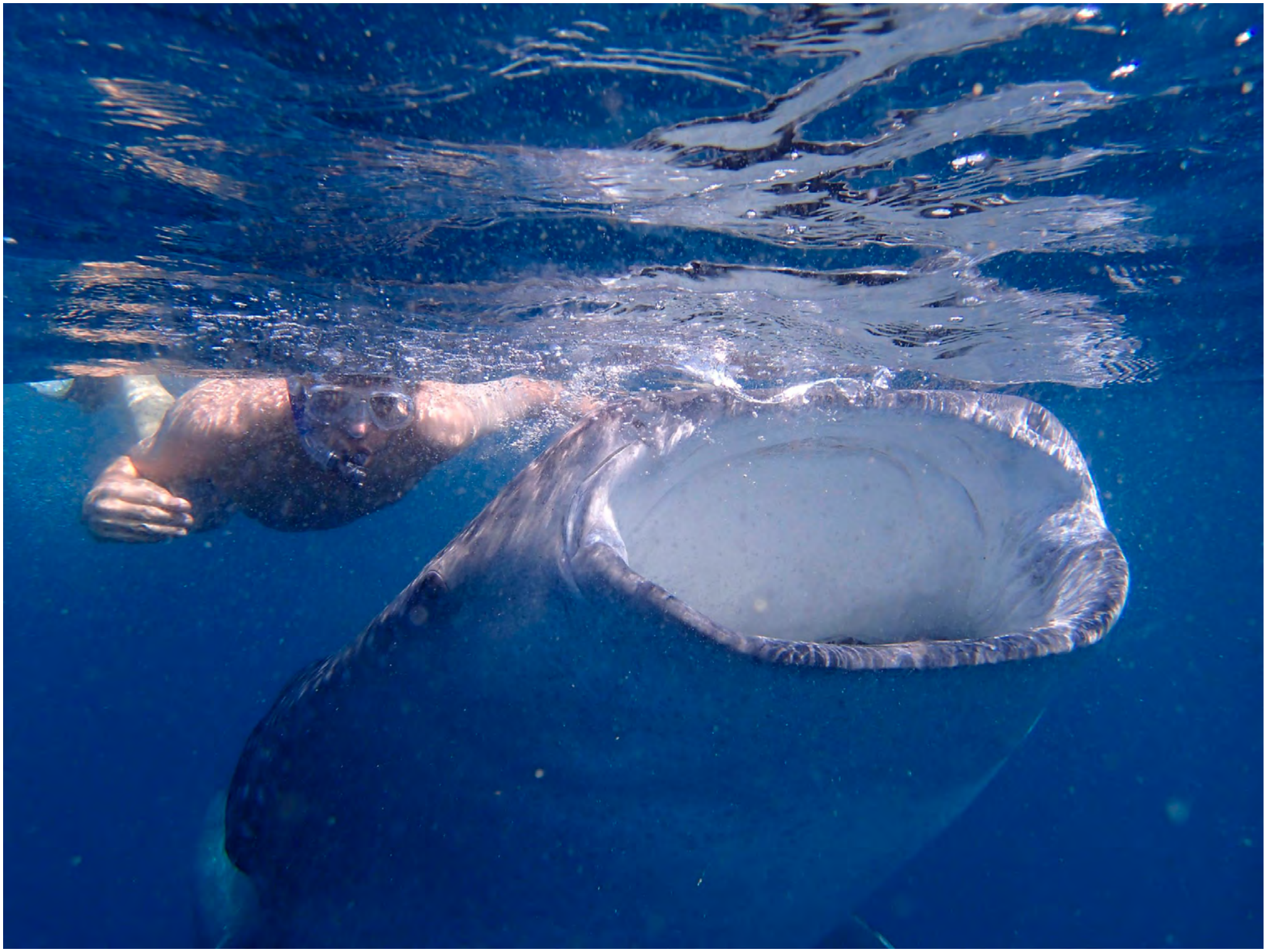

Krajina vzniku

Vždy, keď pristanem v druhej najľudnatejšej krajine kontinentu, iba sa nadýchnem toho horského vzduchu a cítim sa ako doma, je to akési déjà vu. V poslednej dobe sa mi to stáva často a v Addis Abebe som teraz každú chvíľu.

Na raňajky si dávam firfir so šestnástimi koreninami, z vysušenej etiópskej placky indžery. Ako prvý bozk. Na chuť prvej indžery nikdy nezabudnete. Táto kyslá placka sa podobá handre na podlahu a aj tak chutí. No poznám zopár ľudí, ktorí indžeru milujú. Z centra, kde bývame, vyrážame do múzea, ideme pozdraviť Lucy, našu tri milióny rokov starú pramatku. Dozvedáme sa, že Lucy, ktorú pomenovali v roku 1974 podľa piesne od Beatles, bola mladou ženou a zabila sa pádom z vysokého stromu.
Dnes Slovensko nenávidí imigrantov a podceňuje černochov. No je fajn vedieť, že každý Slovák pochádza pôvodne odtiaľto, z dnešnej Etiópie. Zopár stovák odvážlivcov potom prekrižovalo Červené more a osídlilo Euroáziu.

Ako si predstaviť vývoj ľudstva? Ak by sme rátali, že od počiatku do dnešného dňa prešla hodina, Lucy sa objavila niekde v 33. minúte. Verím, že prvý náš predok sa oddelil od primátov pred 7 miliónmi rokov – sahelanthropus tchadensis. V 45. minúte naši prapredkovia (ešte nie ako človek rozumný) opustili Afriku. Na ostrove Flores, kam BUBO vyše 20 rokov chodieva, ešte pred 12 000 rokmi žil človek floreský. Vážil dvadsaťšesť kilogramov, presne ako Lucy.
A kedy a kde vznikol človek rozumný - homo sapiens? Až v 58. minúte a opäť v Afrike – niekedy pred 130 až 200 tisíc rokmi. Prvý moderný človek vykráčal z Etiópie na sever pred 60 000 rokmi, čo je iba posledná polminúta v našom vývoji. Zrejme preto mám to déjà vu.

Dlho pred narodením Krista homo sapiens putoval do Ázie, Papui Novej Guinei, zrodili sa z neho dnešní aborigéni v Austrálii.

Do Európy sa homo sapiens odvážil až neskôr, iba pred 30 000 rokmi. Veď tu v Európe vládli praľudia neandertálci. Za môjho detstva to bola najväčšia nadávka. Dnes vieme, že všetci Európania máme v krvi ich gény. No pochádzame z Etiópie, toto je krajina nášho vzniku.

Etiópia je jedinou africkou krajinou, ktorú nikdy nekolonizovali. Preto je Habeš podobne ako Siam (dnešné Thajsko) sám sebou. Etiópiu spomínajú v Starom zákone, vraj sa tu v Axume nachádza archa so zmluvou. V tej schránke z akáciového dreva majú byť dve kamenné dosky s desiatimi božími prikázaniami, ktoré Mojžíš dostal na Sinaji od Boha.

Etiópia zachránila kresťanstvo. Mocná Axumská ríša ho na začiatku 4. storočia prijala za štátne náboženstvo. Konkuruje tak Arménsku.

Etiópčania nie sú katolíci, majú okrem vlastnej reči, vlastného písma aj vlastnú cirkev – etiópsku ortodoxnú. So 40 miliónmi veriacich je najväčšou zo šiestich kresťanských orientálnych cirkví, ktoré sa oddelili v roku 451 po Kalcedónskom koncile.

Ermias mi tvrdí, že v Biblii sa píše, že prasatá sú špinavé a preto ich nemožno jest. A to si kde čítal? Ako to, že ja som sa to nedočítal? Pýtam sa ho. Chvíľu som s ním diskutoval, až som pochopil, že on musí mať inú Bibliu, než mám ja. Etiópčania podľa Biblie praktizujú mužskú obriezku a Ježiš sa podľa nich narodil o sedem rokov neskôr.

ETIÓPIA

በሰሜን ሸዋ ዞን በሰላሌ ሀገረ ስብከት
በሱሉልታ ወረዳ የኤጀርሳ ካዎ
ቅዱስ መድኃኔዓለም ሕንፃ ማስፈሪያ

MASG
VENDOR

Pravda v slumoch

Naše ženy sú špeciálne, sú absolútne výnimočné. Hovoriť s takým nadšením o svojich vlastných ženách som počul iba Slovákov. Väčšine sa páčia cudzie... Filipínky sú výborné matky a starajú sa o rodinu ako nikto iný. No, to je pravda. Poznám prípady krásnych Filipínok, ktoré všetky peniaze, čo manžel-beloch zarobí, posielajú domov rodine späť na Filipíny. V zahraničí ich robí okolo sedem miliónov. Richarda poznám dlho, bol vždy veľmi slušný a teraz som ho presvedčil, aby ma vzal do najhoršieho slumu. Áno, nebudem vystrkovať hlavu z okna, nie nebudem fotografovať, sľubujem mu hocičo.
Keď Richardova žena počuje. kam sa chystáme, začne kričať: Doña María, Ricardo, prechádza do španielčiny. Volá ma Ricardo, len keď je na mňa naštvaná, vysvetľuje mi Richard s úškrnom. Bývalá kolónia USA bola takmer štyri storočia kolóniou španielskou. Je zaujímavé, ako ťažko veci vykoreňujete, ako hlboko sa nám dostanú pod kožu. Filipínci sú stále podstatou viac Španieli než Američania.

Cestou do slumu prechádzame okolo hypermarketu SM a potom okolo hotelov SM. Toto všetko patrí Henrymu Sy. Začal 28. októbra 1958 s jedným obchodíkom na topánky. Ako si to môžeš pamätať? Sir, som dobrý v histórii, Richard dokončuje príbeh: A teraz je Henry Sy najbohatším mužom Filipín, má majetok okolo dvadsať miliárd dolárov. Je to Tai-Pan, Sir, Číňan. Tu v Manile som zažil pred dvadsiatimi rokmi pogrom na Číňanov, to isté som zažil aj napríklad na Sumatre. Teraz už pogromy nehrozia, Číňania sú jednoznačnými lídrami tejto oblasti sveta. To pochopil aj Duterte a Američanov ide poraziť.

Prezident Rodrigo Duterte sa rozhodol okrem iných prevratných zmien bojovať proti drogovým kartelom. Richard má svoj názor: Zničiť drogové gangy? To sa nikdy nikde nikomu nepodarilo. V slume, kam ideme, sa predáva amfetamín. Vieš, Lubo, aký je to biznis? Iba na Filipínach je ročný obrat z tejto jedinej drogy desať miliárd amerických dolárov. Mal by to zlegalizovať a všetky dlhy Filipín by boli vyriešené.

Keď sa to v slume začne zahusťovať, vidím, že som dobre. Hneď vystúpim, auto neprejde, vidím rikše, na konci nádherný pomaľovaný, pochrómovaný jeepney. Richard je v šoku, niečo za mnou vykríkol, ja prechádzam slumom ako Mojžiš cez Červené more.
Slumy navštevujem často, všade a po celom svete, je to lepšie, než si myslíte. V Sowete, v Johannesburgu, napríklad, nájdete jedinú ulicu na svete, kde bývali dvaja laureáti Nobelovej ceny (Nelson Mandela a Desmond Tutu). Aj slum Roque si žije vlastným životom, vlastnými pravidlami. Po piatich minútach niekto na mňa kričí, či idem zaslať dané fotografie na protidrogové... No ja sa iba smejem späť, tak sa smeje celá ulica a to je moja priepustka ďalej. No Richard mi potom hovorí: Vieš, Lubo, keď som to počul, bál som sa o teba, či si to zle nevysvetlia...
No ja práve v slumoch cítim tu ohromnú energiu. Nechodia sem turisti a tak je všetko veľmi prirodzené. Žiadne magistrátom zreštaurované budovy, žiadne nariadenia. Toto je neregulovaná rieka s perejami a vodopádmi. Čistá nádhera bežných ľudí a ja sa snažím zachytiť bežný život. Práve tieto riskantné fotografie majú dušu a vy cítite, akoby ste tam so mnou boli, akoby ste Filipíny poznali.

Vieš o tom, že Duterte chce zlegalizovať marihuanu? Jeho syn má astmu a je to jediná vec, čo mu pomáha, vysvetľuje mi laický doktor – ako Richard sám seba nazýva – lebo pozerá seriál Dr. House od prvého dielu.

FILIPÍNY

RICE
MICROMATIC
CUATRO
9
F-UU 812

Cesta do raja

Last Eden – Posledný raj. Takto nazval National Geographic Gabon po tom, čo jeho redaktori uvideli národný park Loango. Ide o najkrajší prales sveta, niečo čo už inde na svete nenájdete, tvrdia znalci. A tak sme tam vyrazili najkratšou možnou cestou. Prenajatým jetom sme preleteli cez rovník, pristávame v Port Gentil, odtiaľ ideme džípmi asi dvadsať minút do prístavu a nasadáme na dve súkromné rýchlolode. Cesta má trvať čosi cez dve hodiny, no nakoniec trvá vyše päť hodín. Ideme chvíľu po mori, ale následne vbehneme do širokej tropickej rieky a potom frčíme až do Omboué na brehu obrovskej lagúny Fernan Vaz. Toto je už taký preddžungľový zapadákov, na trhu sa predávajú mačety a olejové lampáše, vajíčka nemali už dva týždne, no v podzemnej krčme sa pije celý deň. Nič iné sa nedá robiť. Tu opäť meníme dopravu, nasadáme na terénne autá a ďalšie tri hodiny smerujeme na juh. Národný park Loango je trošku od ruky a všetka doprava sem musí byť prenajatá. Podvečer prídeme k najluxusnejšiemu hotelu v okruhu stoviek kilometrov. Víta nás sympaťák Mathieu pôvodom z Paríža, ktorý predtým žil na Ile Sainte-Marie. Ten ostrov som prešiel z juhu na absolútny sever a tak máme prvú spoločnú tému a hneď ide všetko ľahšie. Lodge tvoria luxusné chatky, všetky dostáva naša skupina, okrem nás tu niet nikoho. Neskôr zisťujeme, že celý národný park, dvakrát väčší než náš TANAP, máme iba pre seba a za celý čas nestretávame ani jedného turistu, ani jeden iný džíp. Toto je ohromný luxus. Moja chatka je hneď pri lagúne, mám terasku a výhľad na širokú rieku, v ktorej plávajú tonové krokodíly a obrovitánske hrochy. Na palmách v mojej záhradke rapotajú desiatky papagájov. Som v raji.

Vstávame tesne po piatej, dávame si kávičku a koláčik a zbiehame k motorovým loďkám. Loango je jediným africkým národným parkom pri mori, jediným, kde po pláži chodia zvieratá ako slony, gorily, v obrovských vlnách surfujú hrochy, či za svitania ešte v modrom svetle popri nás cvála stádo divých pralesných byvolov. Úzky pás pláže, z jednej strany brakická voda lagúny, z druhej už oceán. Pecka!

Rozprával mi o tom pred ôsmimi rokmi Tomoaki Nihishira, ktorého som stretol na severe Republiky Kongo hlboko v nedostupnej džungli, v Nouabalé-Ndoki. Kecali sme spolu, on bol rád, že niekoho po dlhej dobe vidí. Pralesné slony mi vtedy zožrali mydlo a strávil som s pygmejmi na love mnoho dní. Tomo mi vtedy básnil o poslednom raji, o hrochoch, ktoré vstupujú do obrovského príboja Atlantiku a vyzerá to akoby surfovali, o šimpanzoch, ktoré chceli zabiť kameramana BBC a podobné historky. Všetko sa udialo v Loango. To on ma nasmeroval na Gabon a po dlhých rokoch som konečne tu. Takto dlho v Afrike trvá dotiahnuť veci dokonca. Vraciame sa do lodge a dávame si poriadne raňajky s francúzskym šarmom. V bývalých britských kolóniách toto nedokážu. Quiche lorraine, plátky čerstvo ulovenej barakudy a marakuja ako dezert. A antimalarický gin tonic. No čo už, v Afrike je to takto. Náš deň sa iba začína...

Kedysi bola celá Afrika takáto, na belostných plážach sa prechádzali divé zvieratá. Teraz už v Afrike nenájdete jediné miesto – teda okrem národného parku Loango – ktoré by bolo bez ľudského zásahu a divé zvieratá by tu mali svoj pokoj. Gabon je exkluzívna destinácia pre odvážnych.

GABON

Veľká noc-Pesah

Prichádzame k Múru nárekov. Som tu opäť po takej dlhej dobe, opäť na sviatok Pesah a opäť je tu bombovo. Židia už mali pred pár dňami špeciálnu sederovú večeru, tak ako posledných 3500 rokov. Je piatok, o chvíľu sa začne shabat (šábes), mesto sa vyľudní, následne neuvidíte na ulici ani jediného ortodoxného žida, no teraz je plno. O chvíľu ženy zapália svietniky, zapnú sa šábesové výťahy, v Jeruzaleme sa zjaví zrazu dym, lebo muži zapnú agregáty, aby nemuseli prijímať elektrinu, ktorá podľa nich nie je kóšer – lebo počas šabatu v elektrárňach niekto pracuje... Ženy majú obrovský počet detí, ale nebudú môcť tlačiť kočík, pravoverní židia nezdvihnú mobil, nebudú manipulovať s peniazmi. Rodina sa stretne, porozpráva, zaspieva si a bude v pokoji čakať na príchod mesiáša.

Mám kraťasy, no to tu nikto nerieši, na hlavu si dávam kipu (jarmulku), ktorú tu požičiavajú. Prejdeme tvrdou kontrolou a zoberú nám nožíky. Teraz sú útoky nožmi v Jeruzaleme v móde. Mladý Palestínčan či dokonca Palestínčanka pichnú do krku izraelského vojaka. Ihneď ich ďalší zastrelia, ale umierajú s dobrým pocitom, že urobili aspoň trošku zle. My sa rituálne opláchneme špeciálnym džbánom s dvoma uchami a rozdeľujeme sa, ženy idú vpravo, my muži vľavo. Pretlačíme sa medzi veriacimi k múru, dotýkame sa ho, vkladáme na papieriku napísané svoje priania do západného múru slávneho Šalamúnovho chrámu. Pred 22 rokmi sa mi prianie, ktoré som vložil, splnilo, Funguje to! Atmosféra teraz v piatok večer pri Múre nárekov je ohromne silná.

No tú silu cítime už od rána. Dnes je totiž Veľký piatok a my sme prešli v zástupoch exotických pútnikov kalváriou, ktorá je asi päť minút pešo od Múru nárekov, a zažili atmosféru, ktorá sa dá zažiť iba raz do roka a to dnes. Podľa tradície tadiaľto, po Via Dolorosa, niesol Ježíš Kristus svoj kríž. Potom sme vstúpili do najsvätejšej kresťanskej pamiatky – Chrámu Božieho Hrobu a tu sme zrealizovali ďalších päť zastavení. Vystúpili sme na Golgotu, kde bol presne v tento deň a na tomto mieste Ježíš popravený. Práve tu som urobil druhú fotografiu. Vidíte, že atmosféra je dnes neuveriteľná. V očiach a výrazoch židov či kresťanov vidíte vrúcnu vieru a túžbu po dobre.

Každé z troch monoteistických náboženstiev túži po dobre a mieri, no o to je schizma medzi vierou a praxou väčšia. Najlepšie to vidieť v Hebrone, kam som sa tento rok odvážil po prvý raz. Podľa tradície popísanej v Tóre, Biblii a Koráne praotec Abrahám kúpil jaskyňu a okolité pozemky práve tu. Pohreb jeho ženy Sáry je prvým zaznamenaným pohrebom histórie a kúpa jaskyne Machpelah je prvou ekonomickou transakciou na svete. Hrobky v Hebrone slúžia ako dôkaz, že Židia a Arabi sú rodina. Abrahám mal syna Ismaela s egyptskou slúžkou Hagar a so Sárou mal Izáka. Izák je praotcom Židov a Ismael Arabov. Židia a Arabi majú teda rovnakého praotca. A o to viac sa nenávidia.

Pochopím, že v najlepšej steakovej reštaurácii Jeruzalemu nedostanem ku káve mliečko. Na raňajky v hoteloch sú syry, ale šunku nevytlčiem ani za svet. Toto je predsa kóšer v praxi. Som ochotný sa počas Pesahu zriecť piva (je kvasené). No neviem si zvyknúť na nenávisť medzi jednotlivými náboženstvami a cirkvami.
Jeruzalem je každopádne fascinujúci celoročne. No ak budete mať niekedy šancu navštíviť ho na Veľkú noc, využite to! Spojenie kresťanských sviatkov a najväčšieho židovského sviatku Pesah dodajú vašej ceste ešte viac exotiky a poznania cez silné zážitky.

IZRAEL

Trekking v Petre

Mám ďalší sen. Navštíviť hrobku Árona. Túžim po tom, odkedy som navštívil Petru po prvý raz. Vstupné do Petry bolo zlomok z dnešných 72 eur, pivo mi nalievali do čajových pohárov, aby Alah nevidel, že takto hreším. Pred Ad-Deir sme boli úplne sami, dokonca som na vrchol vyliezol a nohy mi hompáľali zo štyridsaťpäťmetrového dáždnika. Dnes je to zakázané, čapované pivo vám zasa nalejú do sklenených pohárov.

Vyše dvadsaťpäť rokov máme v Petre partnerov z najsilnejšieho kmeňa priamych potomkov proroka Mohameda (z rodu Kurajšovcov). Žijú v Petre od pradávna a venujú sa turistickému ruchu. No o výstupe k hrobke nevedia nič. Peťo Rea, úžasný sprievodca, mi hovorí: Ľubo, nikto z nich tam nikdy nebol. Čokoľvek ti povedia, nie je pravda. To je upokojujúce.

Sprevádza nás Rašíd, šľachovitý beduín. Máme dva silné kone. Opustíme hlavné údolie Petry, dostávame sa medzi beduínov a ich rodiny. A žiaden turista. Stačí odbočiť kúštik z vybehaných turistických trás a ste sami. To sa mi stáva často. Pred strmým výstupom sa čakáme, hrám sa s trojročnou Mirjam, ktorej zrejme nikdy neumývali šampónom hlavu. Bývajú v takom malom Khaznehu, nádherne vytesanom do červeného pieskovca, evidentne z nabatejskeho obdobia, dvetisíc rokov starom. Posteľ majú vytiahnutú vonku, veď tu neprší.

Mirjam bola ako Áron súrodencom Mojžiša. Ona dohodla s dcérou faraóna, aby Mojžišova matka kojila svojho syna. A táto malá beduínka sa volá po nej. Dyslektik Mojžiš prosil Boha, aby staršieho brata Árona akceptoval ako akéhosi výkonného riaditeľa, a Boh súhlasil. Áron sa tak stal prorokom. Boží posol Mojžiš nechal výkonnú moc na Árona a ten veci spravoval dobre. Keď prišli do tohto údolia vedľa Petry (teraz sa mestečko volá Wadi Musa – Mojžišovo údolie) a nemali vodu, Mojžiš udrel svojou palicou do skaly a voda vytreskla. To miesto je blízko nášho hotela a včera sme sa tam zastavili. Voda zo skaly tečie dodnes. Veď aj preto si Petru arabský kmeň Nabatejcov vybral za svoje sídlo. Nielen, že je nádherne skryté v skalách, ale je tu voda.

Rašíd nás vedie cestou bez akýchkoľvek značiek. Zastavuje sa pri dome beduínky a ona berie kľúč a ide nám otvoriť hrobku.
A sme tu. Pôvodnú hrobku dnes zakrýva biela mamelucká budova zo štrnásteho storočia, vystúpime na strechu s výhľadom do nekonečna. Pod nami údolie Arabah, všade nádherné hory – oplatilo sa.

Za železnými dverami, ktoré sú teraz otvorené iba pre nás, je jednoduchá, ale pekná priestranná miestnosť, vo vnútri je hrobka, na nej prehodený červený modlitebný koberček a schody dole, ktoré vedú do ďalšej miestnosti.
Čítame si o Áronovi z Koránu a Tóry, no je spomenutý aj v Novom zákone v Biblii. Potom zbiehame dole a dávame si datle a Rašídov beduínsky sladký čaj, ktorý nás úžasne povzbudí.

Púte k hrobkám majú čosi do seba... Je tu magická atmosféra, usporiadate si v hlave myšlienky. Ako to, že niečo vydrží 3200 rokov bez toho, aby mu to ubralo na sile? V ušiach mi znie Schönbergova dodekafónia, opera Mojžiš a Áron. Som šťastný, že som navštívil hrobku prvého najvyššieho kňaza Židov. Keď zomrel tu hore na vrchole Mount Hor, mal magických 123 rokov.

JORDÁNSKO

MAGNA
magna

Očkovanie

Moja cesta do najmladšej krajiny sveta bola mojou dovolenkou, mojím oddychom. Nič tu neplatí a tak sa naozaj nemusíte o nič starať, nepomôže vám to. Takže tu iba dýchate horúci vzduch a užívate si, že žijete, veď smrť je tu tak blízko.

Povedal som si, že trochu pomôžem a tak spoločne s Martinom Bandžákom z Magny vyrážame do utečeneckého tábora očkovať proti obrne – poliomyelititide. Obrnu nevieme liečiť, ale vieme jej očkovaním predísť. Prechádzame okolo Gumbo, kde bola jeden čas cholera, ale akosi to ustáli. No malárie je v Jube strašne veľa, malária je všade napriek tomu suchu naokolo, je bežná ako chrípka u nás, či ešte bežnejšia. Je to aj vďaka rieke Biely Níl, ktorá preteká mestom a priťahuje ľudí ako magnet. Kúpu sa v nej, perú, používajú vodu rieky na pitie, lovia v nej, vykonávajú tu hygienu.

Vchádzame do oblasti POC (Protection of Civilians), na mieste, kam ušli Nueri v čase strašného vraždenia a kde teraz žijú v oplotení a chránení pred vrahmi. No aj sem už vtrhli bojovníci z kmeňa Dinka, odrezávali Nuerom hlavy a zvonku do utečeneckého tábora strieľali, bolo tu mnoho, naozaj mnoho mŕtvych. Preto okolo kempov teraz chodia obrnené transportéry s guľometmi.
Dovnútra sa nedá dostať, no ja mám špeciálne víza humanitárneho pracovníka, máme špeciálne povolenie pre nás, pre náš Land Cruiser. Povolenia sme museli podať mnoho dní vopred. Overujú to zdĺhavo, no nakoniec vchádzame. A ja prechádzam po prvý raz v živote krížom cez riadny utečenecký tábor. No to vám je teda, páni.

Kemp sa tiahne v takom plytkom vyprahnutom údolíčku, jeden biely stan vedľa druhého a neuveriteľných 70 000 ľudí. Žije tu viac ľudí než v Trnave natesnaných na malilinkú plochu. Utečenci môžu vychádzať von, no oni sa radi vrátia, veď, kam by išli? Vonku ich čaká smrť. Keby sa chceli dostať medzi svojich do oblasti Jonglei či kamkoľvek do oblasti Horného Nílu, museli by prejsť cez územie Dinkov a to by neprežili.

Prechádzame kempom, je nás päť, všetko Nueri, chlapi majú veľké jazvy, ktoré sa tiahnu krížom cez celé čelo a jeden vyvoláva, aby mamy doniesli svoje deti zaočkovať. Očkuje sa perorálnou vakcínou, iba dve kvapky na jazyk a tak sa deti neboja. Zaočkovaným zafarbíme malíček na ľavej ruke na čierno. Očkujú sa deti do päť rokov, akurát že Afričania neriešia, kto má koľko rokov, nikto to prakticky nevie. Je však jeden krásny trik, ako určiť vek. Deti sa musia pravou rukou cez hlavu chytiť svojho ľavého ucha. Keď ich prsty dočiahnu pod ucho majú šesť a viac rokov, keď je to tesne, tak ich zaočkujeme, vtedy ešte päť rokov nemajú. Neuveriteľný zlepšovák v oblasti, kde niet občianskych preukazov, chýba matrika a ako som už spomínal, nikto to nerieši. Často sú všetci na občianskych preukazoch (ID cards) narodení prvého januára.

Je to pre mňa, ako pre lekára, veľký zážitok. Veď na medicínu som išiel práve preto, aby som pomáhal; a takto nejako som si to predstavoval. Byť totálne v teréne, medzi ľuďmi. Začiatkom roka 2011 som napísal blog, kde som predpokladal, čo sa stane. Problém nie je v chorobách, ale v strašnej občianskej vojne, ktorá je dnes na vrchole. Kurz juhosudánskej libry klesol z troch na dvestotridsať libier za dolár, za 100 dolárov dostávam pol kila bankoviek. Kvôli vojne tu nič nedopestujete. Vojaci s rozvojovou pomocou obchodujú a k hladným sa dostane iba zlomok.

JUŽNÝ SUDÁN

NEVER GIVE IN

Kolumbia - 5 K

Kolumbia? Čo si predstavíte? Zatvorte oči a spomeňte si na päť vecí.
Hm?

Káva a niečo s kokaínom zrejme máte. Kolumbia je v našich predstavách juhoamerická zaostalá krajina zmietajúca sa v násilnostiach. Narkomafie, bomby, únosy, kokaín. Najznámejší ľudia sú Pablo Escobar a Shakira, možno ešte Sofía Vergara. No kvôli nim sem nepôjdeme. Kolumbia nemá Galapágy ani Machu Picchu, či Patagóniu. Čo tam je? Ťažko povedať. Krajina kúsok od rovníka musí byť tropicky teplá. Fúzatí chlapíci odetí v pončách ťahajú mulice naložené pytlami kávy. Chudoba.

Problém je, že mnohé vyššie spomenuté klišé nie sú pravdou.

Je to už 20 rokov, čo som pristál v Bogote, v meste, ktoré bolo absolútne vyľudnené, bola zima, na špinavých uliciach prázdno, kaviareň som nenašiel, všetky skrachovali. Pablo Escobar tlačil na vládu Kolumbie, aby zmenila zákon o vydávaní zločincov do USA, terorizoval miestne obyvateľstvo. Keď ste išli nakúpiť do supermarketu, nevedeli ste, či nevybuchne. Zomierali nevinní ľudia, k tomu marxisti z FARC unášali ľudí a žiadali výkupné. Vládol tu strach.

Mnohí BUBO sprievodcovia tu žili, niektorí v džungli Leticie (pred 25 rokmi), iní pri Karibiku či v Kordillerách. Aj teraz som tu so sprievodkyňou Dášou, ktorá žije v Kolumbii bezmála 4 roky... zamilovala sa. Vidím to. Človek, ktorý vie toľko, musí byť zamilovaný. Tou osudovou láskou, o ktorej písal Gabriel García Márquez a ktorá nakoniec zasiahla Angelu Vicariovú. Napísala Bayardovi San Romanovi dvetisíc ľúbostných listov. A on ich neotvoril. Ani jeden.

Kolumbia je pre svet stále nebezpečnou zatvorenou krajinou a my v BUBO sa ju budeme pre vás postupne snažiť otvárať. List za listom. Kolumbia je magická presne v intenciách Marquezových diel. Pachuť násilia, ktoré zabránilo fyzickej láske Angely a Bayarda z Kroniky vopred ohlásenej smrti na bezmála dvadsaťpäť rokov, je presne tým dôvodom, prečo sa do Kolumbie dlho ľudia báli ísť. Už je to dvadsaťpäť dlhých rokov, čo zastrelili Pabla Escobara. CNN, Lonely Planet aj BUBO pasujú dnes Kolumbiu za najlepšiu destináciu, ktorú na kontinente navštíviť. Je to jedno veľké prekvapenie, čistučká krajina, raj pre turistov, zázrak, Fénix, ktorý vstal z popola.

Kolumbia je dnes bezpečná, bez tropických chorôb a čo je možno prekvapivé, je aj o luxuse. Hotely sú výborné, reštaurácie majú michelinské hviezdy, letecká spoločnosť Avianca najnovšie Boeingy 787. Kolumbia má vkus, má peniaze a ide správnym smerom.
Tieto posledné vety, čo píšem, vie stále málo ľudí. Ešte raz na vysvetlenie: Kolumbia nemá Machu Picchu, a preto pre spokojnosť turistov musí urobiť viac. A aj to robí. Krok po kroku doslova s nelatinským (skôr nemeckým) prístupom si systematicky buduje v turizme dobré meno. Krajina má mnoho unikátnej exotiky. Na trekkingu Kordillerami prekrásnym údolím Cocora som videl najvyššie palmy sveta (dvakrát vyššie než akákoľvek palma, čo som videl doteraz) a najviac kolibríkov v mojom živote. Pri Karibiku exotické ovocie, ktoré som opäť nikde inde nevidel. Kolumbia je ohromne rôznorodá a na jednej ceste akoby ste precestovali viac krajín.

Kolumbia to je 5 K ♥ Káva ♥ Kokaín ♥ Karibik ♥ Kordillery ♥ Kolibríci a neskutočne krásna Cartagena (čítaj ♥ Kartachéna), farebné mesto plné lásky, ktoré Gabriel Garcia Marquez, nositeľ Nobelovej ceny za literatúru, miloval.

KOLUMBIA

Chaos v raji

Štyri Komorské ostrovy sú roztrúsené na južnej pologuli v Indickom oceáne severne od Madagaskaru. Grande Comore, Moheli, Anjouan, Mayote. Karibu – vitajte v raji! Vysoké sýtozelené sopky kontrastujú s plážami s bielučkým pieskom, z ktorého trčia čierne vulkanické skaly, k tomu tyrkys nádherného a čistého tropického oceánu. Rozdiel vo farbách je výraznejší než inde. A aj vo vôňach, veď výťažky z komorských rastliniek zásobujú najexkluzívnejší voňavkársky priemysel.

Keď sa na tú nádheru pozerám, nechápem, že tu nie sú turisti. Až kým sa nevnorím do novodobej histórie. Prírodný raj je totiž politickým peklom a vrhá Úniu Komorských ostrovov medzi najchudobnejšie krajiny sveta. Čo sa týka nominálneho HDP, Komory sú druhé najchudobnejšie v celej Afrike a HDP na obyvateľa má naďalej klesajúcu tendenciu. Krajina sa podľa Transparency International dnes nachádza na 148. mieste Corruption Perceptions indexu, čo je úplne na svetovom chvoste. Od Francúzska sa Komorské ostrovy odtrhli až 6. júla 1975 a následne tu prebehlo vyše dvadsať politických a vojenských prevratov. Aby toho nebolo dosť, v roku 1997 sa dva z troch ostrovov jednostranne odtrhli. V roku 2009 sa obyvatelia Mayotte rozhodli pripojiť k Francúzsku a v roku 2011 sa Mayotte stal francúzskym regiónom.

Každý ostrov má svoju vlajku. Každý ostrov má iný komorský jazyk. Každý ostrov má svojho vlastného prezidenta. Hlavný ostrov má tri hlavné mestá, každé so svojím sultánom, ktorý je neobmedzeným vládcom. Vitajte v absolútnom chaose! Komorčania sú chudobní, ale majú všetko. Homár a chobotnica na obed, ako dezert sladučké mango. Chalani, ak si idú zahrať futbalový zápas, neberú fľašky s vodou, ale každý dva kokosové orechy. Ženy sú navoňané zadarmo olejom z kvetov ylang ylang a nemusia si kupovať Chanel, na ktorý aj tak nemajú. V kuchyni používajú veľmi drahú vanilku, čerstvú škoricu a klinčeky. Nikto v tomto prírodnom raji, kde rastie všetko a moria sú stále ešte slušne plné, nehladuje.

98% obyvateľov sú sunitskí moslimovia. Muži nosia oblečené dlhé šaty bubu a na hlave čiapočku. Na drevených rybárskych lodičkách dhow (s plachtou) či galawa vyrážajú na more. Ženy sú zahalené so šatkami na hlavách, na tvári majú bielu masku zo santalového dreva a koralov msinzano (francúzsky msindanu). Omladzuje pokožku, robí ju svietivou, hladkou a výborne vonia. Bielu farbu milujú a bledšia žena je považovaná za krajšiu. Zo všetkých 21 krajín arabskej ligy majú Komoranky najväčšie práva. Ženy tu majú silné postavenie už tradične. Muži museli odchádzať za prácou na dlhú dobu a tak vzniklo niečo ako matrilokalita, kde deti ostávajú v dome s matkou a babkou. Ženy ostávajú v matkinom dome často aj po svadbe. Veď ten chlap o chvíľu odíde do sveta, zdúchne za inou ženou... Svadby sú drahé, trvajú tri týždne a sú verejnou či aspoň komunitnou záležitosťou. Celú grand marriage (včítane hostiny ako aj veno) platí mužská strana. Prezident Ali Soilih v sedemsiatych rokoch toto vyhadzovanie peňazí zakázal, no nebol úspešný. Aj dnes veľké svadby na Komoroch nájdete a máte veľkú šancu sa ich zúčastniť a byť pozvaný. Turista je tu totiž stále vzácnosťou. Byť niekde pred ostatnými je najväčší luxus v dnešnom cestovaní. V prípade Komorských ostrovov ide zároveň o bezpečnú a vcelku lacnú krajinu.

KOMORSKÉ OSTROVY

Ázijský vývar

Telefonujem Michaelovi, preboha je to už pätnásť rokov, čo sme v jeho hoteli v centre Penangu oslavovali tridsiate narodeniny mojej ženy. Michael je etnický Číňan a hrdý občan Malajzie, krajiny, kde nájdete na jednej ploche celú Áziu. Zmenené telefónne číslo mi nadiktoval Raju Sharma, môj malajský partner, ktorý bol mnoho rokov šéfom malajského turizmu. Sharma, ako už podľa mena viete, je etnickým Indom a tiež hrdým občanom Malajzie.
Telefonujeme a smejeme sa, všetci traja sa predsa poznáme tak dlho a tak dlho robíme spoločne biznis. Toto je hlavné lepidlo vzťahov, keď v obchode všetko sedí a biznis rastie, postupne vás príjmu do rodiny. Nemám s nimi zmluvu a nikdy som nemal, ale všetky ústne dohody medzi nami platia, nikto z nich ma ani raz neoklamal.

V tej dobe vládol Malajzii Dr. Mohamad Mahathir a všetci ho považovali za malajského Mečiara, polodiktátora. Ekonomickú moc majú v rukách Číňania, ale politickú Malajci a Michael si z tlčhubov robil srandu.
S odstupom času však vidieť, že za vlády Mahathira sa veci diali, vystavali sa napríklad dvojičky Petronas. Otvorili sa v roku 1998, dlho boli najvyššou stavbou sveta a stále ide o najväčšiu atrakciu Kuala Lumpur. Mahathir dotiahol preteky formuly 1 do Sepangu. Raz som sa ich aj zúčastnil a vtedy v roku 2003 po prvý raz v histórii vyhral neznámy Kimi Räikkönen. Nikto nemal tričko ani čiapku s jeho menom, nikto to nečakal.

Teraz vládne demokrat Najib Razak a všetci ho majú plné zuby. Robí populistické opatrenia, chýba mu vízia. Správa sa ako primitívny bugisský pirát zo Sulawesi, tvrdí Dr. Mahathir (pôvodne bol lekárom) a opäť vo svojich 93 rokoch kandiduje.

Mám rád multikulturalizmus Malajzie a vždy obehám hinduistický chrám, spálim peniaze v čínskom svätostánku a urobím si vtipné fotografie v pestrofarebnom habite v mešite.
Národnostný a kultúrny mix sa prenáša aj do gastronómie. Najzaujímavejšie jedlá nájdete v takzvanej kuchyni Nyonya. Jedlá vznikli prirodzene pred stáročiami v zmiešaných čínsko-malajských manželstvách a dnes by sme ich zaradili do veľmi moderného trendu fusion. Príprava jedla trvá dlho a je zložitá a tak Nyonya nenájdete ako street food. Oplatí sa zajednať si stôl v Penangu, v Melake či ak ste v Kuala Lumpur, odporúčam reštauráciu Precious v budove Centrálneho trhu. Kyslá polievka asam laksa, rybací koláč s galangalom v banánovom liste otak-otak, alebo moje naobľúbenejšie krevety v kokosovej omáčke, udang lemak. V čínskych štvrtiach si vždy večer celá partia nakúpime v pouličných stánkoch paličky s potvorkami, sadneme k jednej vriacej nádobe a namáčame si nastoknuté príšerky do vývaru.
No dobrý tip skutočne pre každého je reštaurácia Nasi Kandar Pelita. Je to sieť, ktorá ma dnes päťdesiat pobočiek, rodinný biznis, príbeh veľkého úspechu. Guardian pasoval túto reštauráciu na prvé miesto v celej Malajzii. Vraj sem rád zájde aj Tony Fernandes, najospevovanejší podnikateľ Malajzie, etnický Ind s portugalským menom, zakladateľ Air Asia. Unikátnosť je v tom, že Nasi Kandar ponúka indické moslimské jedlá. Výhodou pre turistu je, že všetko vidíte, je tu obrovský výber, len si ukážete a kuchári v rovnošatách vám naložia jedlo priamo na tanier. A práve vtedy vznikla táto fotografia. Hovädzí randang, dalča (jahňací guláš s dalom a exotickým tamarindom), nasi kampur a k tomu pucuk paku priamo z malajskej džungle. Obed vás stojí päť eur. V Kuala Lumpur je táto reštaurácia v absolútnom centre (Golden Triangle) desať minút peši od dvojičiek.

MALAJZIA

LONDO
LIFE

71
22 56
山东鲁

Orlí lovci

Kde bolelo, tam bolelo, za siedmimi horami a siedmimi dolami, kde sa vodka liala a piesok mrzol, boli tri jurty. V jednej sme mali kuchyňu a v ďalších dvoch naša skupina bývala. Keď som sa naivne opýtal, kde je toaleta, statný Mongol v huňatom kožuchu s červenou koženou čiapkou na hlave mi ukázal s úsmevom a gestom rozpažených paží: všade. No neodporúča sa ísť za najbližší strom, lebo ten je vzdialený tri týždne peši a ak vykročíte na juh, tak tri mesiace.

Pristáli sme v najchladnejšom hlavnom meste sveta s plánom prejsť Mongolsko krížom- -krážom a zažiť tu skutočné dobrodružstvo. A tak ho máme! Mongolsko je obrovitánska krajina - najväčšia krajina sveta bez mora. Do tradičného života rýchlo vchádza moderna, tradičným koníkom konkurujú autá, tradičnému kumysu (alkoholický nápoj z kobylieho mlieka) vodka a cigarety. Cieľom našej cesty bolo zažiť tradičných lovcov s orlami a ten skutočný starý svet, ktorý tak rýchlo mizne. Ten nájdete, iba ak vyrazíte opačným smerom než všetci ostatní turisti. Mali sme tri terénne autá, jedno auto vyslovene na batožinu, proviant na celý čas, vlastného kuchára a slušnú expedičnú výbavu. Altaj sú obrovské hory so štyrikrát väčšou rozlohou než Alpy, s vlastnou klímou, absolútne nedostupné, nevyspytateľné. Ideme na západ k čínskym hraniciam a odbočíme k čiernemu jazeru Karakul. Brodíme zamrznuté rieky, ktorých koryto sa mení každý deň, každú hodinu. Zrazu vidíme chlapa na koni a a má čosi na ruke – orla. Mladý Kazach je nádherne oblečený, na pravej ruke má orlicu (je väčšia než orol samec), ľavou rukou vedie koňa s absolútnou istotou. Okolo sú studené hory, sneh, sme ďaleko, nikde žiadne ľudské obydlie. Lovec má klasickú koženú brašnu na mäso, ktoré po tom, čo orol priletí na rukavicu, dostane ako odmenu. Orol zje strašne veľa, potom robí vývržok (kosti, perie, koža). Kazach mal palčiakovú rukavicu na rozdiel od Európanov, ktorí majú klasickú s prstami, a Arabov, ktorým trčia prsty z rukavice. Európania a Arabi, samozrejme, lovia väčšinou so sokolmi, jastrabmi, nie s orlami. Mladý Kazach mal palicu z rohu jeleňa, ktorou sa podopieral, lebo nažratá orlica váži až deväť kilogramov. Tá palica (taiakh) na podopieranie má tvar ako prak, predlaktie má na vrchnej časti a spodok na sedle. Úžasné zlepšenie, ktoré sa pri sokoloch a jastraboch nepoužíva. Kazach sa o orlicu pekne staral, bola čistá, s nepolámaným perím. Teraz mu taiakh visí na sedle, čiapočka orla je dole a Kazach, ktorý sa volá Seil, kričí úúka, úúka, vystiera vzorovanú rukavicu a orlica na prvý povel priletí na jeho vystretú ruku. Majestátny vták, ktorý dokáže uloviť líšku či vlka, lieta okolo našich hláv v zasneženom drsnom Altaji. Cítim sa ako v inom storočí. Na týchto expedíciách necestujeme iba v priestore, ale ako keby aj v čase. Zažívame životy našich prapredkov. Seil hrdosť nad svojou orlicou neskrýva. Urobíme pár fotografií a on ako prišiel, tak aj odišiel. Jazdec s orlom na ruke v diaľke prekrižoval rieku, neprekáža mu, že mu ľadová voda obmýva nohy, jeho kôň sa ani neotrepal. Ja sa trasiem ako osika a krčím sa reflexne do klbka, on ide vystretý. Ako z orientálnej rozprávky, stratil sa za riekou, vo vysokých horách a kúdoloch rozvíreného snehu.

MONGOLSKO

Žiadni turisti

Väčšina krajín v Pacifiku sa rozkladá na stovkách ostrovov, Nauru je jeden jediný ostrov. Nič viac. Opustená skala v Pacifiku, päťdesiatpäť kilometrov od rovníka. Pozerám si štatistiky UNWTO od roku 2007 a Nauru bola v celej dobe najmenej navštevovaná krajina sveta s menej než dvesto turistami ročne. To je aj dôvod, prečo nepoznáte nikoho, kto tu bol.

Nauru je zároveň najmenšou republikou sveta. Na svete existujú už iba dva menšie štáty, a to Vatikán a Monako, ale to nie sú republiky. Na to, aby ste prešli okolo ostrova autom, potrebujete 25 minút. Autobusy nemajú čísla a nazývajú sa ľavý a pravý podľa toho, akou stranou chodia. Rozpráva sa tu zvláštnym jazykom, ktorý sa od mikronézštiny značne odlišuje a aj na tak malom ostrove nájdete odlišné dialekty. Jediný zdroj pitnej vody tvorí podzemné jazero Moqua, odkiaľ brali obyvatelia vodu odpradávna. Teraz si vodu odsoľujú a pitnú dokonca dovážajú z Austrálie. Samozrejme voda z kokosových orechov a dažďová voda sa používajú tiež. Nauru má dnes 9300 obyvateľov rozdelených medzi dvanásť kmeňov, ktoré sa odjakživa hádajú. Nevedia sa napríklad dohodnúť na hlavnom meste a tak je Nauru jedinou krajinou na svete bez oficiálneho hlavného mesta. Nauru je také maličké, že ho nenájdete v žiadnom atlase sveta – tá bodka je vždy príliš malá. Nauru bolo Európanmi objavené vyše 250 rokov neskôr než okolité ostrovy, v roku 1798 sem omylom priplával lovec veľrýb John Feam a pomenoval ho Pleasant Island – Príjemný ostrov.

Platí to aj dnes? Vďaka zásobám fosfátov miestni obyvatelia mnoho rokov nemuseli pohnúť ani prstom. Mali príjem za nič a tak len ležali, popíjali pivo, jedli lančšmít a priberali. Až tak, že sa z nich stali najtučnejší ľudia sveta. Odvykli si pracovať, respektíve nikdy nepracovali, a to vidieť aj na miestnom cintoríne, ktorý je gýčový, chaotický a totálne neupravený. No možno cintorín vyzerá takto, lebo si nevážia svojich predkov? Poklad vo forme fosfátov vznikal milióny rokov, no predchádzajúce generácie ho premrhali a prejedli za storočie. Zdroj obrovských financií zrazu došiel, neostalo nič. Čo teraz? Novým kšeftom je detenčné centrum… To je aj dôvod, prečo vám na Nauru nedajú víza, prečo je tu zakázaný facebook a instagram, prečo je Nauru najmenej navštevovanou krajinou sveta. Ide o väzenie pre nechcených migrantov, ktorí sú rozmiestnení v piatich kempoch. Jednotka je pre administratívnych pracovníkov, dvojka a trojka sú najprísnejšie, odtiaľ nikoho nepúšťajú von, je to svet ako v ťažkej base. Štvorka a päťka sú voľnejšie a tie sme si prezreli aj zvnútra. Noc v našom hoteli stojí 190 austrálskych dolárov a za wifi je príplatok päťdesiat. Hotelu by som ťažko dal jedinú hviezdičku. To, že Nauru nemá prístav a vy sa sem viete dostať iba jedinou aerolinkou (Nauru Arlines), k zvýšeniu návštevnosti tiež nepridáva.

Nauru si užijeme. Vybehneme na najvyšší vrch, oboplávame krajinu dvakrát dokola, recesisticky založíme hlavné mesto a ja ostrov obehnem. Veď kedy sa vám podarí obehnúť republiku?

Na Nauru je pohoda, niet sa kam ponáhľať. Malé deti sú ešte chudé a bláznia sa v umelo vybudovanom bazéne v Anibare naplnenom morskou vodou. Domorodý frajer tu šantí na vodnom skútri. Deti sa smejú, šantia, výskajú a skáču do tyrkysových vôd Tichého oceánu.

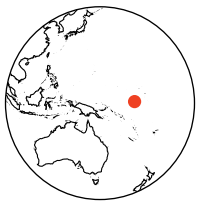

NAURU

Lovci žralokov

Nová Kaledónia, Nové Hebridy, Nové Írsko ležia na opačnej strane zemegule v Tichom oceáne. Jamesovi Cookovi na jeho druhej ceste okolo sveta v roku 1774 pripomínali tieto ostrovy jeho domovinu. Nové Írsko je z týchto ostrovov dostupné najťažšie. James Cook sa sem nikdy nedostal a ostrov takto nazvali až Austrálčania začiatkom 20. storočia.

Letíme sem takmer priamo z Port Moresby na trase Lae – Hoskins – Rabaul – Kavieng, teda cez menej známe letiská. Latangai, hlavný ostrov je slíž v tvare muškety, kde sa pažba približuje ostrovu Nová Británia a my sme pristáli na hlavni na tom najvzdialenejšom bode, tesne pod rovníkom. Nové Írsko je veľmi dlhý ostrov, vyše 360 km, no tu na severe je úzky niekedy iba 10 km. Chrbticu ostrova tvoria hory (najvyššia má 2380 metrov), viete vyjsť do sedla autom a prekrásne vidíte na jednej strane Bismarckovo more a na druhej Pacifik.
Na prenajatej banana boat obehneme okolité ostrovčeky s jednou palmou naklonenou nad pláž, obkrúžené tyrkysovou vodou a koralmi. Keď ideme späť, začne pršať. Vtedy sa človeku nechce vyťahovať fotoaparát, no tropická búrka je ozaj fascinujúca.

Vydávame sa krížom ostrovom po Boluminski Highway, ceste nazvanej podľa Franza Boluminského, ktorý bol počas nemeckej koloniálnej nadvlády hlavným šéfom ostrova. Chodil na koni a presviedčal náčelníkov, aby si zobrali na starosť svoju časť cesty, aby sa o cestu naďalej pravidelne starali. Dnes sú všade popri ceste kokosovníkové palmy, obrovské stromy chlebovníkov a statné mangovníky, banánovníky, arekové a ságové palmy. Všetko je tu akési väčšie než inde a zelenšie. V dedinkách potom stromy frandžipani s bielučkými kvetmi a farebné buganvílie. Vysekaná tráva, vysadené zelené, žlté, oranžové, červené crotony, nikde ani papierik, všetko ako v luxusnej botanickej záhrade.
Svet sa tu riadi jasnými tisícročnými pravidlami. Ulovíš homára, zapiješ ho kokosovým mliekom, zatancuješ si. Je to raj na zemi s kŕdľami veľkookých detí s obrovským mikrofónom na hlave. Cítim, že toto je tá správna cesta, správna diaľnica životom. U nás zvyknú boháči hovoriť: Ťažko sa žije ľahko. Tu sa aj chudákom ľahko žije dobre.

Na večeru si dávame sviňu z mumu, obalili ju do listov z džungle, prikryli rozžeravenými kameňmi, nahádzali na to banánové listy a nechali dusiť tri hodiny spoločne s kau kau –sladučkými batatmi, ktoré potierali kokosovým mliekom. A tu v dedinke na konci sveta sa dozvedáme o unikátnej kultúre Malangan, kde ľudia žijú omnoho viac v súzvuku s morom. Domorodé masky majú väčšinou motív rýb, duchov oceánu, hroby sú postavené tak, že keď je búrka, more sa ich dotýka. Duch mŕtveho sa podľa malanganskej tradície vracia späť do mora. Celý život sa deje na pláži, ktorá je na úzkom ostrove vždy blízko. Základom je princíp antiindividualizmu, všetko sa robí spolu. Žralok je dobrý, je to dobrý boh, uznávame ho, je silný, statočný, nádherný, je to dobré zviera, prevtelený lovec. Najlepší lovci sa menia na žralokov a žraloky na lovcov. More je malanganským rajom.

Jednu masku pomaľovanú prírodnými farbami kupujem od Noaha Sialisa, ktorý je synovcom slávneho Ben Sisiu. Ide o masku dvoch rýb a bojovníka s dlhým oštepom, ktorému ryby dodávajú silu. Bojovník je malanganským duchom a volá sa Valik. Kto ho má, toho šťastie neminie. Mám ju teraz upevnenú nad vstupom do mojej kancelárie. Je vzácna, kúpil som ju predsa tak ďaleko.

NOVÉ ÍRSKO

Semana santa

Semana Santa (Svätý týždeň) je španielsky výraz pre Veľkú noc. V 16. storočí sa katolícka cirkev rozhodla prezentovať príbehy ukrižovania Krista ľudu tak, aby to pochopil. Do dnešných dní sa konajú procesie s rovnakou pompou ako pred päťsto rokmi. Keďže práve v 16. storočí prišli Španieli do Latinskej Ameriky a temperament a chudoba boli v Novom svete vždy väčšie, tak práve tu Semana Santa chytila ľud za srdcia viac.
Veľká noc tu trvá dlhšie než u nás, často viac než týždeň, no práve dnes je najväčší sviatok - Veľký piatok. Prichádzame v stanovenú hodinu k odľahlému kostolu Templo de la Divina Misericordia, farnosť apoštola Matúša. Toto je najväčší kostol v Paname, počet turistov je nula, kostol je úplne mimo centra a ja na prvý pohľad viem, že som dobre.

V najvyspelejšom meste Strednej Ameriky medzi hypermodernými mrakodrapmi putujú v procesii La Dolorosa do vriec a plachiet odetí obyvatelia Kanánu. Ježíš nesie svoj kríž, princezné, anjeli, Jozef s Máriou. Masky sú robené na kolene, no je zrejmé, že na nich museli pracovať celé rodiny veľmi dlho. Títo ľudia nikdy v Izraeli neboli, no costaleros svoje alegorické vozy tlačia na pomyselnú Golgotu o to zanietenejšie. David Cosca, otec predstavený, každú skupinu osobne predstaví do mikrofónu a vyprevadí na cestu mestom.

Je to neskutočná atmosféra silných kontrastov. Neonové reklamy, v pozadí mrakodrapy, trubkár vyhráva nad opekajúcimi sa klobáskami, ľudia spievajú pašie a v očiach majú zasnený výraz. Držali post štyridsať dní a tie klobásky im musia voňať. Možno aj toto je súčasť samotrýznenia? No zajtra sa všetko skončí, od zajtra sú hody. Je hlboká noc, no stále je tu tridsať stupňov a 90% vlhkosť vzduchu. Ľudom musí byť v tých maskách ukrutne teplo, na ich tvárach vidieť záťaž, napätie, doslova utrpenie. Ale o to ide, prežiť aspoň časť utrpenia, aké okúsil v tento deň Ježíš.

Panama je bývalou banánovou republikou, známa finančným škandálom Panama Papers a najvýznamnejšou vodnou cestou na svete, Panamským kanálom. Aké bolo moje prekvapenie, keď som tu našiel mesto pod patronátom UNESCO, otvorených a kultúrnych ľudí a nádhernú prírodu plnú kajmanov a opíc. Na návštevu Panamy nepotrebujeme víza, žiadne povinné očkovanie a voda sa v hlavnom meste dá piť priamo z kohútika. No načo piť vodu, keď môžete piť skvelý rum Abuelo. Ceny sú veľmi prijatelné a rum dostať všade, veď fabrika patrí terajšiemu prezidentovi. V strede Casco Viejo, ktoré je farebné ako kolumbíjska Cartagena, si sami naškriabeme mrazený drink raspado a nakúpime klobúky – panamáky. Vedeli ste, že ich vyrábajú v Ekvádore? Dávame si ceviche z chobotnice a zapálime si panamskú cigárku.

Bývame v hoteli Trump, ktorý je najluxusnejším hotelom a zároveň najvyššou budovou celého štátu. Vyjdem na balkónik v mojej izbe a predo mnou je najväčšie more na našej planéte, Tichý oceán. Práve Panama City bolo prvé mesto na svete, ktoré kolonizátori založili na brehoch tohto oceánu. Vasco Núñez de Balboa bol prvým belochom, ktorý Tichý oceán uvidel. Teraz sa po ňom volá najväčšia promenáda mesta, najlepšie pivo a aj domáca mena. No bankovky balboa nehľadajte, platí sa americkým dolárom.

Pikoškou je, že pred pár týždňami po nezhodách majiteľov z tohto hotela nápis Trump odstránili. Stojím na balkóne, pozerám na naše bazény a v Pacifiku sa odrážajú mrakodrapy Panama City.

PANAMA

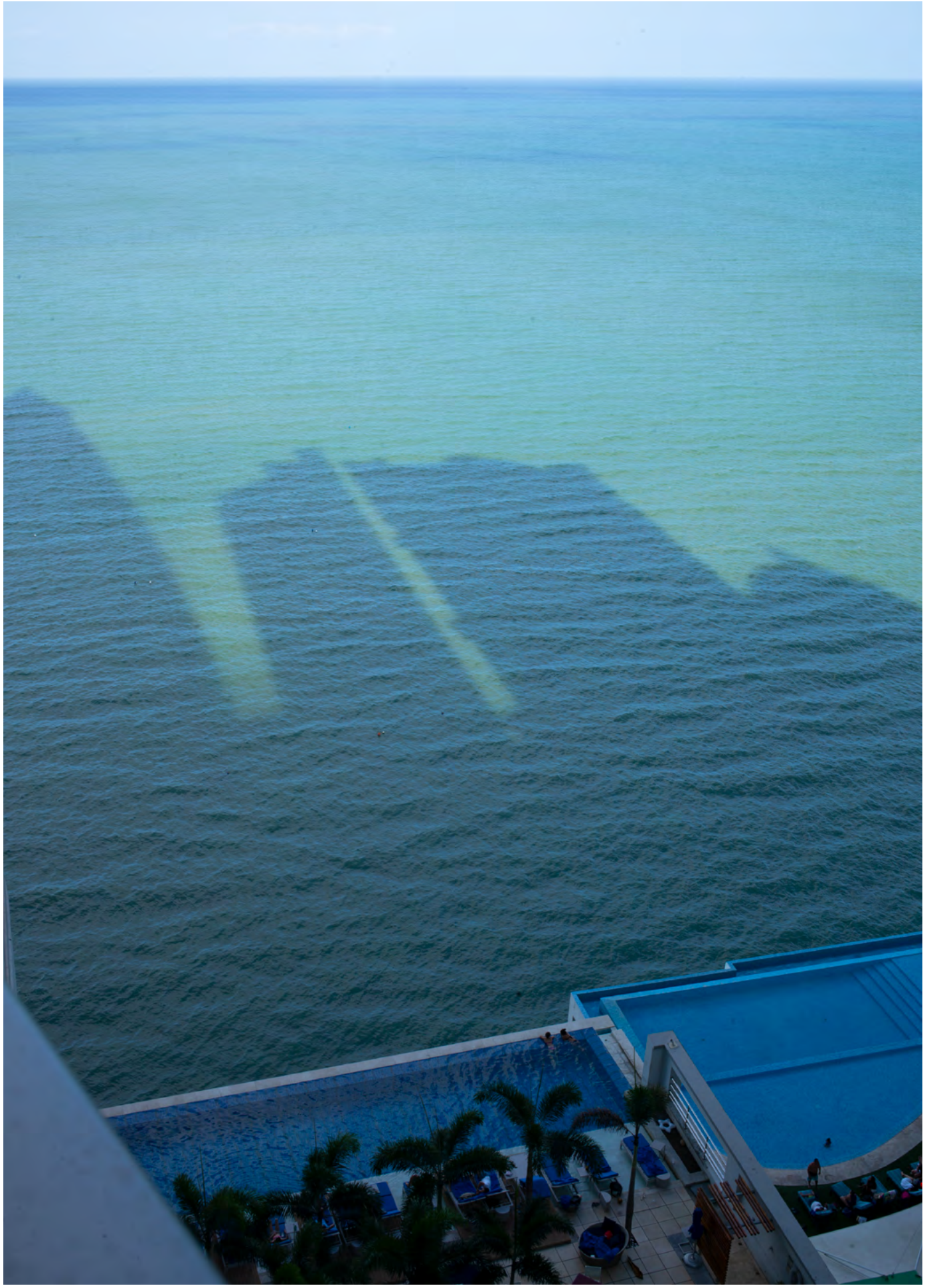

Lovci ľudožrútov

Zločinnosť a kanibalizmus – takto sa Papua Nová Guinea dostáva do pozornosti svetových médií. Ale sú to iné dôvody, prečo National Geographic zaradil PNG medzi Top destinácie na návštevu. Z dvoch fotografií, ktoré sme pre vás vybrali, by to malo byť jasné na prvý pohľad. Druhý najväčší ostrov sveta, Nová Guinea, bol ešte v ľahko zapamätateľnom roku 1919 rozdelený koloniálnymi mocnosťami na holandskú časť na západe, juhovýchodnú Britskú Papuu a sever sa nazýval Nemecká Nová Guinea.

Pomenovanie Nová Guinea vzniklo už v 16. storočí, keď baskickému moreplavcovi Yňigo Ortizovi pripomínali miestni obyvatelia tých z africkej Guinei. Navštívil som všetky Guiney (španielsku, portugalskú aj francúzsku) a potvrdzujem, mnohí obyvatelia PNG mi Afričanov veľmi pripomínajú výzorom aj povahou. Na tomto 50 000 rokov starom experimente vidieť, že vrodené (DNA) prebíja naučené (výchova), nech robíte, čo robíte. Etnológ Jared Diamond tvrdí, že práve tu môžete vidieť, ako sme my ľudia západnej civilizácie žili v minulosti, ešte sa môžete pozrieť k našim predkom a pochopiť hĺbku svojej duše.

Papua je úžasná v tom, že práve tu sa pôvodné zvyky udržali dlhšie než inde. Nikde inde na svete už nestretnete ľudí pomaľovaných ako kostlivcov, vyrážajúcich zvuky, pri ktorých tuhne krv v žilách tak, že sa ich oponenti boja čo len priblížiť. Tisíce rokov sme my ľudia používali svoje telo ako plátno. Naše telo bolo našim jediným majetkom, možno ešte oštep, či tvrdá palica používaná na boj, inak sme nemali nič. Tým, že na ostrove žije vyše osemsto kmeňov, nájdete tu nepreberné množstvo motívov. Každý kmeň má svoju tradíciu a svoje vlastné maľby či tetovanie. Kmeň Bugamo na fotografii je z provincie Čimbu.

Aké sú služby v PNG? Hotely tu majú lepšiu kvalitu než v rovníkovej Afrike, na raňajky dostanete čerstvú kávičku z Goroka, exotické vtáky krásne spievajú, inak je úplné ticho. Klimatizácia, chladnička, televízor, wifi, proste super, žiadna ľudožrútska chatka plná komárov. Aj prenajatú dopravu máme klimatizovanú.
No na nafotenie takýchto fotografií musíte ísť ďalej než je bežné. My sme na našej poslednej ceste napríklad leteli štrnásťkrát. Sir Frederick Reiher z najväčšej aerolinky Papuy sa chváli, že zakúpili deväť nových lietadiel Fokker 70. Znie to super až na to, že Fokker prestali vyrábať v roku 1997. Do týchto lietadiel sa veľká batožina nezmestí a preto je väčšina z nás zbalená iba do príručnej. Ísť ďaleko do trópov, kde sa nadmorská výška strieda od 0 do 2400 m, kde potrebujete mnoho vecí – adaptér, nabíjačky, fotografickú výbavu, antimalariká, satelitný telefón... to chce skúsenosti. Chyba sa tu tvrdo trestá.

Nie je veľa turistov, ktorí prejdú Papuu krížom spod vrchu Karoma na západe až po Lae na východe. Najväčší prístav krajiny je totiž považovaný za najnebezpečnejšie mesto. No práve táto cesta nám ukázala Papuu ako nádherný, tropický, rôznorodý, farebný, voňavý a doslova magický ostrov. Je namáhavé prejsť krajinu podrobnejšie, horské oblasti sa od prímorských značne líšia, ale na fotografiách a hlavne v hĺbke poznania to vidieť.

Stretli sme desiatky kmeňov, je neuveriteľné, že na našej planéte ešte stále existujú takéto miesta. Raz večer stojíme v provincií Hela pri ohni, oproti sa ohrievajú bojovníci s perami rajky vo vlasoch, iba my a iba oni. A ja si uvedomím ten úchvatný obraz a to, že mám ohromné šťastie zažiť a zaznamenať niečo, čo sa z našej planéty nenávratne stratí.

PAPUA NOVÁ GUINEA

Kaviár na tanku

Vieš, je to ako Vatikán – štát v štáte, vysvetľuje mi Andrej situáciu v Podnestersku. Prirovnať mafiánsku krajinu predajcov jadrových hlavíc k Vatikánu je vskutku originálne.
Krajinka s rozlohou 4000 km² vznikla druhého septembra 1990. Správne sa volá Pridnestrovská Moldavská Republika PMR (Приднестровская Молдавская Республика, ПМР); áno, píše sa azbukou. Dnester bol vždy dôležitou hranicou už od čias Dákov a Skýtov.

Podnestersko (či Transdnestria) má vlastnú hymnu, vlastnú vládu, vlastného prezidenta, vlastnú menu (podnesterský rubel), vlastné poštové známky, vlastnú políciu, vlastnú armádu, vlastnú vlajku. Je to jediná krajina sveta, ktorá má do dnešných dní na vlajke kosák a kladivo.
Neuznal ho žiaden štát, iba Náhorný Karabach, Abcházsko a Južné Osetsko. Keď môže existovať Kosovo, prečo by nemohlo Podnestersko? pýta sa Andrej. Pre Putina je zatiaľ lepšia táto chaotická situácia než vziať Podnestersko pod svoje krídla ako súčasť Ruskej federácie. O to, mimochodom, v roku 2014 parlament Podnesterska požiadal.

Sedíme na tanku, zlatá kupola pravoslávneho kostolíka sa odráža proti modrej oblohe, pojedáme čierny beluga kaviár z miestnej fabriky a zapíjame ho koňakom XO, tiež z miestnej fabriky Kvint. Na medzinárodných letiskách málokedy dostanem XO pod sto dolárov, tu stojí fľaška super kvalitného XO brandy menej než päť dolárov.

Vyzujte sa! doslova kričí Andrej. Vstupujeme k nemu do jeho svojského penthousu na vrchnom poschodí osemposchodového paneláku v blízkosti novučičkého štadióna futbalového klubu Sheriff Tiraspol. Samozrejme, výťah tu nie je. A tieto dva týždne nejde ani teplá voda – v celom Tiraspole. Každý rok robia takúto odstávku, hovorí so samozrejmosťou Andrejova žena Jana. Do paneláku sme sa dostali cez hrubé železné dvere. Každý panelák ich tu má rovnaké. Podľa mňa vydržia streľbu z tanku. Keby ťa privreli, zlomia ti ruku.

Vyzúvame sa a Andrej spokojne hovorí: Toto nie je Európa, tu sa slušne vyzúva! Z dlhej úzkej chodby, ktorú sme zapratali topánkami, idú tri izby vľavo a jedna vpravo. Tam práve dorobil lodžu, zakryl ju, vyhodil drevené okná a nahradil ich plastovými. V každej izbe je iná podlaha, vyzerá to ako v showroome, všetko pekné umelohmotné akože parkety. Cítim sa ako v roku 1991, keď aj mňa predajcovia na Slovensku presviedčali, že drevené parkety sú nepraktické. Posledná miestnosť vľavo je kuchyňa. Je neskutočne malá. Postojíme, postojíme, žiaden problém, s úsmevom hovorí Andrej, keď vidí moje rozpaky. Na jedáleň, miesto stretnutia rodiny, socialistický architekt nemyslel, respektíve rodina sa nemá čo stretávať a rozoberať šedú realitu. Dohodli sme sa, že nás Jana naučí variť pelmeny.

Pelmeny sú cestové taštičky plnené čímkoľvek, ale najčastejšie mäsom a my sme kúpili hovädzie a bravčové, lebo tu je zvykom miešať mäsá, aby malo jedlo lepšiu chuť a nebolo suché. Jana je veľmi šikovná a evidentne v domácnosti varí. Po príchode domov sa všetci nielen vyzuli, ale prezliekli sa do akýchsi teplákov. Jana má také sexi šedé s mackom a ladí s Andrejom. Potom, keď sú pelmeny zrolované, nahádžu sa do vriacej, osolenej vody. No to najprv musíte vedieť zapnúť sporák, pred tým odistiť prívod plynu... Keď vyplávajú pelmeny na povrch, sú hotové. Dávame si na ne smotanu a k tomu úžasný šalát s množstvom uhoriek plnej chute s petržlenom. Výborné!

PODNESTERSKO

Alnwick
RERDCK

Bohatá diktatúra

Lubo, neviem sa tam dostať. Aj keď som mal víza, nepustili ma dnu, rozprával mi zúfalo Wily. Teraz sedím na pive na ulici kráľa Malaba (Calle del Rey Malabo) s Alexom, ktorý tu v hlavnom meste žije od roku 1984. Kecáme a v tretej vete sa dostaneme k Wilymu a voláme mu. Strávili sme tisíce hodín v jednom džípe plnom piesku, na jednej drevenej piroge na tropickej rieke, pod jednou spoločnou moskytierou. Každý deň je problém, každú minútu trpíte a potom celý život na tie cesty spomínate.

Douala, kde Wily žije, je kúsok, dvadsaťpäť minút letu – a pritom je tak ďaleko. Oddeľujú ju víza a colníci a robia ju omnoho nedostupnejšiou než Severnú Kóreu. Čakal som na túto príležitosť dlho a teraz sme vystihli slabú chvíľku Obiangovcov a vkĺzli do ich krajiny ako prví. Wily je nadšený, podarilo sa to!

Z letiska ideme po šesťprúdovej ceste do Sipopa. Jedno ministerstvo za druhým, jedna obrovská moderná budova vedľa druhej – žiadne africké veľkomesto sa nechytá. Za posledné roky som navštívil 48 hlavných afrických miest a tak viem vcelku porovnať. Súčasťou nášho hotela je osemnásťjamkové golfové ihrisko. Nie hocijaké, ale špičkové, položené na brehoch Guinejského zálivu. Keď hráte, vidíte najvyššiu horu západnej Afriky, Mount Cameron vysoký cez štyri kilometre (z jamky 4, 9, 12,18). Medzi morom a hotelom je slušný bazén, v ktorom môžete natrénovať na olympiádu. Narážam na úhora Erika a olympiádu v Sydney v roku 2000. Eric vtedy olympijských sto metrov plával po prvý raz v živote. A bolo to aj vidieť, zdalo, že sa utopí a dosiahol najhorší čas v histórii olympijských hier (1:52.72). Celý čas trénoval v hotelovom bazéniku, ktorý mal iba 13 metrov... Náš bazén je dlhší a dnes je celý hotel s dvesto suitami iba náš, niet tu ani jedného turistu. Veď táto krajina je hneď po Nauru druhou najmenej navštevovanou krajinou sveta.

A vy neprajete svojmu prezidentovi k narodeninám? s úškrnom komentuje môj údiv náš sprievodca. Tretina všetkých billboardov je totiž venovaná téme nadchádzajúcich narodenín prezidenta. Feliz cumpleanos a su excelencia, prajú rôzne firmy, podniky atď. Na fotografii je vždy usmiaty prezident Obiang Nguemba Mbasogo, ktorý máva, či si sám sebe tlieska. Dostal sa k moci takmer demokraticky – zabil svojho strýka, bývalého prezidenta a odvtedy je demokraticky už štyridsať rokov pri moci. Určite je to demokratické prianie jeho ľudu, veď západ proti tejto krajine nikdy nič nepodnikol.

V krajine vládne kmeň Fang, ktorý do tejto oblasti prišiel iba pred sto rokmi. Kmeň Bubi je tu desaťtisíc rokov. Predchádzajúci prezident Macías chcel kmeň Bubi vyvraždiť. O život pri čistkách strýka tohto prezidenta prišlo až štyridsať percent obyvateľov!!! No vykonávateľom bol tento prezident. Oslávenec je známy tým, že zvlieka svojich nepriateľov z kože zaživa a pojedá ich mozog a semenníky. Za štyri dni, čo som tu, ma zastavila polícia desaťkrát. Máš povolenie na fotografovanie? Máš povolenie na fotografovanie v noci? Na polícii v mestečku Moka sme strávili hodiny.

Syn prezidenta Teodorino jazdí na Lamborghini a minie za víkend v Kapskom meste státisíce eur, no väčšina obyvateľov žije vo veľkej chudobe. Umývajú sa v kalnej vode tropických riek a jedia veľmi jednoducho, všetko, čo chytia. Včítane dikobrazov, hadov a potkanov. V strede ostrova stretávame pani, ktorá prevádzkuje domorodý motorest, na železnom rošte autogénom opaľuje zvieratká.

ROVNIKOVÁ GUINEA

Bitka o Guadalcanal

Musím si kúpiť novú chladničku. Zasa bude ďalšia magnetka a už ich nie je kam dávať. Pristávame na Hendersonovom poli, na mieste obrovskej bitky medzi USA a Japonskom počas druhej svetovej vojny (1942). Teraz je tu letisko a to je jedenásť kilometrov od centra, kam sa dostaneme po Kukum Highway. Američania po víťazstve vybudovali mesto, a preto sem Briti v roku 1952 presunuli centrum svojho protektorátu Britské Šalamúnove ostrovy. V hlavnom meste, Honiara sídlil takzvaný High Commissioner pre Západný Pacifik (dnes: Vanuatu, Kiribati, Tuwalu a Šalamúnove ostrovy). No už v roku 1978 získali ostrovy samostatnosť. Honiara v miestnom jazyku znamená Tvár vystavená juhovýchodnému vetru. A dnes v nej žije 85 000 ľudí, čo je trinásť percent populácie štátu. Krajina je kresťanská s dominantnou melanézskou populáciou. Meno dostali tieto ostrovy omylom. Dal im ho koncom 16. storočia španielsky moreplavec plaviaci sa z Peru. Myslel si, že získa veľké zisky ako biblický kráľ Šalamún. No stretol sa s drsnou komunitou kanibalov a lovcov lebiek.

Honiara zažívala etnické čistky od samostatnosti prakticky stále. V roku 2000 predstavitelia kmeňa Malaitan, združení v Malajtanských orloch (MEF – Malaita Eagle Force) uniesli ministerského predsedu a prinútili ho odstúpiť. V roku 2006 prebehli ďalšie etnické čistky, teraz proti čínskej menšine. Peking vtedy vyslal pre svojich súkmeňovcov lietadlá, aby ich zachránili.

Náš hotel je tri minúty pešo od rieky Matankau, o ktorú USA s Japonskom dlho bojovali. A práve tu sa čínska štvrť začína. V hoteli spali vojvoda a vojvodkyňa z Cambridge, William a Kate a majiteľa za to povýšili do šľachtického stavu. Včera nás Tony, etnický Číňan, pozýval, poslal k nášmu stolu fľašku červeného a zopár pív, podľa toho, čo kto pil. Po vojvodoch sme zrejme ďalšou významnou výpravou.
Šalamúnove ostrovy zatiaľ nie sú klasickou turistickou destináciou. Sú skôr pre ľudí, ktorí nechcú masy, pre tých, čo hľadajú špeciality a sú ochotní prekúsnuť špinu. Trh v meste je fascinujúci, je tu hneď v mestskom prístave potopená loď. No ako tu môžu mať takú špinu?

Vyrážame na severozápad ostrova, kde sú pláže s potopenými vrakmi japonských lodí a lietadiel. Bitka o Guadalcanal a operácia Watchtower bola jedným z najdôležitejších momentov druhej svetovej vojny v Pacifiku. Po tom ako spojenci siedmeho februára 1943 na ostrovoch Tulagi a Guadalcanal vyhrali, rozhodli sa bojovať o víťazstvo aj ďalej. Pol milióna vojakov USA dostalo počas týchto bojov maláriu. V BUBO nikto!
Po prekročení White River sa všetko mení, mesto sa razom skončilo a nasledujú sympatické drevené dedinky a obchodíky s betelom. Popri ceste sa opekajú ryby, kuratá, všetko je čerstvé a dobré a fotogenické. Pred domčúrikmi sú hroby predkov a tie slúžia ako stoly a stoličky, čo mi je sympatické. Mám rád, ak sa veci používajú. Stretne sa tu celá rodina, iba tak posedávajú a klábosia. Vzadu sa suší rozvešané prádlo.
Sú tu tri pláže, no odporúčam pláž číslo II, lebo tu vrak lode trčí nad hladinu iba tridsať metrov od brehu. Japonská loď je pritom veľmi dlhá a obrovská časť je aj hlboko pod hladinou pre tých, čo sa radi ponárajú do päť až desaťmetrovej hĺbky. Všetkých čaká úžasné šnorchlovanie, loď je obrastená koralmi, pláva tu slušné množstvo akváriových rybičiek, proste nádhera. More je čistučké a nádherné. Toto je zaručene najlepšia atrakcia ostrova, spojenie histórie druhej svetovej vojny s nádherným morom.

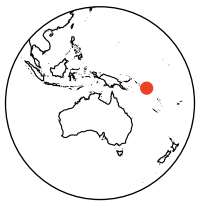

ŠALAMUNOVÉ OSTROVY

ANZ
pwc
MYP
Maybank
GuocoLand
HSBC

Love You Long Time

To čo je pre Paríž Eiffelova veža, je dnes pre Singapur tento hotel – ikona mesta! Leží v absolútnom centre a všetko sa točí okolo neho. A my ležíme pri bazéne, ktorý raritne spája strechy všetkých troch veží hotela, a svet sa točí okolo nás.
Väčšinu času sa pohybujeme práve tu hore na terase s rozlohou hektára, nekonečný bazén je najdlhším svojho druhu na celom svete, ako inak. Dáme si drink, potom tri lenivé tempá, opierame sa o okraj bazéna a pod nami panoráma najrozvinutejšieho mesta sveta ako na dlani.

Raňajky začneme v druhej veži na 57. poschodí vajíčkom Benedikt, krevetovým dim sum a skvelou kávou. Potom vyrazíme na prehliadku mesta na ostrov Sentosa, do čínskej, indickej štvrte, do ZOO. No väčšina Top atrakcií mesta je od hotela na pešo. Pri meste so šiestimi miliónmi obyvateľov je to obrovská výhoda.
Hneď pred vchodom do hotela je vstup do hypermoderného Art Science múzea v tvare lotosového kvetu, ktorému sa otvára strecha. Za múzeom krížom cez záliv je socha striekajúceho Merliona, symbolu Singapuru. Zadný vchod smeruje do hypermoderných záhrad Gardens by the Bay s obrovskými umelými stromami, v ktorých korunách sa môžete poprechádzať. Tu sa nachádza aj najfuturistickejšia botanická záhrada sveta s dvoma obrovskými skleníkmi. V jednom je hmlový prales s najvyšším vodopádom (35m) vo vnútri budovy. Druhý skleník večnej jari je plný kvetín z piatich kontinentov, ide o najväčší skleník sveta zapísaný aj v Guinnessovej knihe rekordov. Najkrajšie na tom je, že je to iba krátka prechádzka z vášho hotela.

V Singapure som v rokoch 1995 až 2000 strávil dlhé týždne, bol som tu dvadsaťkrát, poznám to mesto ako málokto. Stávalo sa mi, že po hoteli na Bencoolen Street, v ktorom som býval, som na druhý raz našiel v zemi dieru a dnes tu stojí výšková budova. Otec národa, Lee Kuan Yew, ktorého veľmi obdivujem, dokázal krajinu tretieho sveta dostať medzi najbohatšie krajiny počas jednej generácie. Sledoval som to a myslel som si, že toto isté sa udeje so Slovenskom.

V centre dnešného Singapuru sa každý večer konajú dve svetelné a zvukové show. Sú zdarma a chodia sa na ne pozerať všetci turisti z celého mesta. No vy sa iba zveziete rýchlovýťahom dole, respektíve sa pozriete z okna.
Aj ak chcete nakupovať, nemusíte vyjsť z hotela a ocitnete sa v najluxusnejšom obchodnom centre štátu. Nájdete tu najexkluzívnejšie značky sveta a môžete sa povoziť na gondole na kanáli, ktorý prechádza prízemím. Ceny sú pri nízkej DPH veľmi priaznivé (lacnejšie než v Dubaji).

Najťažšie je vybrať si reštauráciu na večeru. Môžete zbehnúť do Food Courtu v obchodnom centre a z dvadsaťpäť reštaurácii si určite pri cenách okolo desať dolárov vyberiete. No ak si chcete skutočne užiť, dávam do pozornosti tri možnosti: BSK, ktorú vedie Gordon Ramsay, Waku Ghin (dve Michelinské hviezdy '17), ktorú vedie Tetsuya Wakuda, alebo Spago s celebritným šéfkuchárom Wolfgangom Puckom. Prevádzkovým šéfom tej poslednej je Slovák Tomáš a práve zo Spago na 57. poschodí je aj druhá fotografia. Tomáš nám vybavil lepší stôl než mal veľvyslanec USA.

Zvečerieva sa, mesto sa rozsvecuje, sedím na exkluzívnom mieste pri neuveriteľnom bazéne a myslím na tie roky, čo sem chodím. Popíjam drink Love You Long Time z Ketel One vodky s tangerine, bazalkou a Suzune – sektom zo saké. Pripíjam na nádherný život a šťastné cesty.

SINGAPUR

EXIT

Stred sveta

Vymieňame peniaze. Je to dobrá mena a spraví z vás hneď milionára. Volá sa dobra. Za sto eur dostávame dva a pol milióna dobier. Je tu lacno, za euro máme ugrilované kalamáre, chobotničky, krevetky a všade majú aj čosi, čo vyslovujú ako buziu či bounziu. Nejaké divné hríby, zdá sa nám, keď nám vysvetľujú, že to nepláva vo vode, ale je to v zemi. No až večer, keď si to dávame druhý raz, nám dôjde, že to má svalovinu a sú to obrovské slimáky.
Brazília je najväčšou bývalou portugalskou kolóniou a teraz sa nachádzame v tej najmenšej. Ide o druhý najmenší štát Afriky. Saotomese sa všetci navzájom poznajú a sú jedna rodina. Skratku STP (São Tomé and Príncipe) prekladajú Somos Todos Primos (Sme všetci bratranci). Štát s 200 000 obyvateľmi obsadzuje v Afrike pravidelne poslednú priečku v nominálnom HDP. Je nás málo a to vůbec není dobrý, vysvetľuje mi Urbino Amadeu do Nascimento, ktorý študoval právo v Prahe. To bylo moje nejlepší období, hovorí seriózny chlap v obleku veľmi smiešnou študentskou češtinou. To jsem chlastal a hulil. Teraz už večer neje a vôbec nepije a nefajčí. Je státní návladní, teda Procuradoria da República. Bývame v absolútnom centre hlavného mesta, hneď vedľa angolskej ambasády a ružového prezidentského paláca. Amedeu sa pre nás večer zastaví, ideme do Trinidadu tancovať kizombu. Dievčatá sa túlia k svojim chlapcom, krok sem, krok tam, a potom čosi ako pomaličký pohyb bokmi. Čím sa kizomba tancuje pomalšie, tým je to ťažšie.

Ľudia sú kultivovanejší, vidíte to hneď, keď sa na vás pozrú. Čierne kučeravé vlasy, čierne hlboké oči, inteligencia a úprimnosť. Priemerný vek ostrova je 18,5 roka, no na fieste v dedinke São João dos Angolares tancujú všetci, dokonca staručká babička s deduškom, vo vrúcnom objatí. Hrá živá hudba a celá dedina spieva spoločne: Eu amo a vida, Milujem život. A ráno ich opäť vidíme zavesených do seba. Nešli ani spať.

Stred sveta - to znie ako riadna blbosť. No práve sme tam boli. V priemere prelietam rovník desaťkrát za rok, no stáť na rovníku sa ani mne až tak často nepodarí. Prvý raz to bolo na Sumatre pred 25 rokmi, potom v Ekvádore, zastavujeme tam aj na ceste z Rwandy do Kampaly. Tu majú na rovníku dve vedrá s vodou a ukazujú, ako sa na severnej pologuli točí voda jedným a na južnej druhým smerom – samozrejme je to podvod. Rovník prechádza Brazíliou, Kolumbiou, oboma Kongami, Keňou, Kiribati, Maldivami a Somálskom. Jediný vlak, ktorý rovník pretína (z Owendo do Franceville), sa volá Ekvator a tým sme v exotickom Gabone išli tiež.
Pamätníkov na rovníku je na svete teda dosť, no iba jeden je ten najlepší. A to je tu! Na Slovensku sa o tom doteraz nevedelo, je to trošku od ruky, no našou úlohou je vytvárať cestovateľské inšpirácie. Keď si otvoríte atlas sveta a na ňom sa pokúsite nájsť stred, tak ho nájdete v mori – no prvá najbližšia pevnina je toto unikátne miesto. Stred vášho atlasu, stred sveta. Miesto, kde sa rovník a nultý poludník pretínajú. Na sýtozelenom ostrovčeku, ktorý má iba päť kilometrov štvorcových, sa chlapi živia rybárčením, alebo zbierajú kokosové orechy a potom ich v mechoch nakladajú na lodičku a prepravujú do mesta. Príboj, plážička bez akýchkoľvek ľudí, palmy a inak šíre vody Guinejského zálivu, raj.

Aj tu som myslel na vás a prial šťastné cesty všetkým cestovateľom. Neveríte na takéto priania? Bacha na to, v Afrike rituály fungujú! A na ťažkých cestách sú chvíle, kedy vám nič iné než vaša viera neostáva.

SVÄTÝ TOMÁŠ

Padol na mňa strom

Keď Ukrajina vstúpi do Európskej únie, Slovenky budú mať problém. Bratislavu v poslednej dobe zasiahla lavína východniarok a tie nám svojím temperamentom motajú hlavy. No Ukrajinky, krásne a veľmi kultivované ženy, ich prevalcujú s nadhľadom. Podarilo sa mi zachytiť momentku, ako popred jednu z najlepších reštaurácii Odesy prechádzajú dve ženy na čiernomorskú pláž. Celkom vtipné. Kyjev aj Odesu by som kultúrnosťou a architektúrou prirovnal k Prahe či Viedni. No správaním politikov je Ukrajina naozaj za európskym štandardom. To zistíte hneď, ak sa prídete pozrieť domov k najskorumpovanejšiemu politikovi planéty. Tento titul získal bývalý premiér a prezident Ukrajiny, Viktor Janukovič. Tento dedinský chlapec mal ťažký život, matka mu umrela, keď mal dva roky, otec bol rušňovodič, a keď aj on umrel, vychovávala ho babička. Pracoval ako robotník v Donecku a postupne sa vypracoval. Ako je to možné? Jeho biologickým otcom vraj bol ruský kozmonaut, a tak dostal IQ odtiaľ a širokým lakťom ho naučil extrémne tvrdý život. No nevkus mu zostal. Vila, ktorú vidíme, je ťažký gýč, podnikateľské baroko dotiahnuté ad absurdum. Zvonka rezidencia vyzerá ako drevená fínska chatka až na to, že je päťdesiatkrát väčšia. Dom je plný mramoru, kryštálových lustrov a absurdít, ako pozlátený záchod, či kvetináče potiahnuté krokodílou kožou. Najväčšou hodnotou však je 140 hektárový pozemok, ktorý k tejto skromnej vilke prislúcha. Pre porovnanie Monako sa rozkladá na 195 hektároch. My sa na segwayoch vydávame na veľkú obhliadku. Pozemok je nádherný, stretávame tu viacero neviest a ženíchov, ktorí si na najkrajšie miesto v okolí Kyjeva prišli urobiť svadobné fotografie. Hneď za domom je nádherne upravené golfové ihrisko, potom prejdeme lesom, cez most a vľavo je Janukovičova garáž. Má v nej asi tridsaťpäť nádherných old timerov ako Bentley Continental 1950, úžasné sovietske Zily, Horch 855 Roadster 1935. Vraciame sa okolo súkromného jachtového prístavu, Dneper tu tvorí jazero. Janukovič tu má vlastný lovecký revír a podzemnú strelnicu. Prechádzame okolo ohrád a maštalí s koňmi, okolo súkromnej zoologickej záhrady, okolo chovnej stanice na kaukazské ovčiaky. Ja som bol raz v Moskve na výstave tohto plemena. Ten pes je obrovský a je to zabijak, ktorý roztrhá pitbula ako plátok šunky. Janukovič tu choval aj tibetského mastiffa, kde sa cena šteniatka môže vyšplhať na milión dolárov. Každopádne Janukovičove psy si žili lepšie než 90% Ukrajincov. Potom objavujeme obrovský helipad a omladzovacie centrum. Celá táto sranda vyšla Viktora Janukoviča na miliardu dolárov a denné náklady na údržbu boli 75 000 dolárov. Dva dni na to, ako Janukovič opustil Ukrajinu a utiekol do Moskvy, sa ukrajinský parlament rozhodol pretransformovať usadlosť na múzeum.

Ideme si na segwayoch, je nádherný deň, teplo a zrazu začne fúkať, zamračilo sa zo sekundy na sekundu, začujem praskot na ľavej strane. Pozriem sa tam a vidím, ako sa pomaličky odlamuje strom a nakláňa ku mne. Mám prilbu a dostal som konárom po nej a potom šľah vetvičiek po chrbte, všade mám krv. Prídu správcovia pozemku a hovoria, že ten strom má vyše tony.

V Iraku so mnou padol výťah. Na Janukovičovom pozemku na mňa padol strom. Čo ma ešte v živote čaká? Teda okrem údelu voliť skorumpovaných politikov...

UKRAJINA

Ресторан
Александровский
Ресторан
"АЛЕКСАНДРОВСКИЙ"

NOAH

Najmladší štát Ázie

Morské krokodíly sú obrovské, stiahnu vás pod hladinu a potom točivými pohybmi roztrhajú. Minulý mesiac niekto zmizol z pláže na juhu hlavného ostrova. Videli ho ležať podvečer na pláži a potom ho už nikto nikdy nevidel. Domorodci s tým problém nemajú, hovoria: Krokodíl zožerie iba zlého človeka. A tak za mŕtvym nenariekajú. Na hlavnom ostrove máte na plážach značky – pozor, krokodíl! No aj morský krokodíl potrebuje pre svoj život rieku, sladkú vodu a tu na ostrovčeku Atauro, kde sa nachádzame, rieky nie sú.
Ostrov Atauro (Ilha De Ataúro), bývalá väznica, je oddelený od hlavného ostrova morskou úžinou Wetar hlbokou až 5 kilometrov. Od októbra do decembra sa ňou plavia tisícky veľrýb. Ostrovček je extrémne hornatý a my pri trekingu pod najvyšším vrchom Manukoko (999 m) hľadáme prapôvodno. Kedysi tu chovali ľudí na mäso. Narodili sa a ich život bol jasne určený, raz budú zjedení. Dnes v jedinej reštaurácii nemajú plyn a varia predpotopne na ohni.

National Geographic vyhlásil vody okolo Ataura za nabiodiverzifikovanejší podmorský svet našej planéty. Objavili tu 643 druhov živočíchov, čo je svetový rekord. Keď sa táto informácia rozšíri, turisti prídu a tento svet zničia. Teraz však ide o absolútny unikát, o ktorom sa zrejme aj vy dozvedáte po prvý raz.

Mnohí domorodci dnes nosia tričko s portrétom Xananu. Legenda, hrdina, boh. Bojovník za slobodu, väzeň v strašnom jakartskom väzení Cipinang a neskôr prvý východotimorský prezident. Počas oslobodzovacích bojov zahynulo neuveriteľných 250 000 Timorčanov, čo je pri miliónovom národe extrémne veľa. Keď Indonézia koncom 20. storočia musela odísť, zbúrala urazene všetky mosty, zničila telekomunikačné káble, krajinu zanechala v absolútnej chudobe.

A z chudoby ťa vytrhnú iba hry. Kohútie zápasy sú tvrdšie než box, tvrdšie než MMA. Chlapská záležitosť, ktorú ženy nechápu a odsudzujú. To primitívno v nás lovcoch, čosi čo je uložené hlboko v každom mužovi aj keď si to dnes mnohí nepriznajú.

Sme tu štyria belosi, nenápadní ako ľadové medvede na Bali. Chvíľami sa mi zdá, že pútame viac pozornosti než kohúty. V prostriedku dvora je presklená aréna rozmerov 10x10 metrov s dostatočne vysokým sklom, aby kohút nevyletel von. Kohúty majú na jednej nohe, väčšinou na ľavej, uviazanú na mieste ostrohy obrovitánsku čepeľ, ostrú ako britva.
Tréneri kupujú svojim zverencom špeciálnu stravu, oni sami hladujú, no kohúty dostanú viac proteínov. Púšťajú ich plávať do mora, aby im zosilneli nohy.

Zala zala zala – biely biely biely, kričí chlapík vedľa mňa a druhý mu odpovedá: Mila mila mila mila – čierny čierny čierny. Vsádza sa na farbu 10, 20, 100 USD.
Stávky sú vybrané a teraz sa to všetko začína. Desaťsekundová show. Všetci kričia jeden cez druhého, je tu úžasná atmosféra. Tréneri priblížili kohúty k sebe a nechajú ich zospodu navzájom klofnúť protivníka pod krk do laloka. To kohúty tak vytočí, že sa celé zježia, pustia ich na zem a začnú sa biť. Začal sa zápas na život a na smrť!

Šéf turnaja si ma zavolal do malej kabínky: Táto hra je našou kultúrnou tradíciou, počas zápasov sme šťastní. Kohúty sú naši hrdinovia. Chápeš, toto je ako život, šťastie a smútok zároveň.

VÝCHODNÝ TIMOR

JOÃO CARLOS FERREIRA DIAS DA SILVA, KUCHÁR Z DEDINKY SÃO JOÃO DOS ANGOLARES, Z OSTROVA SVÄTÝ TOMÁŠ

Ľuboš Fellner

Krajiny

AFGANISTAN	06
ARGENTÍNA	10
BALI	14
ČILE	18
DŽIBUTSKO	22
ETIÓPIA	26
FILIPÍNY	30
GABON	34
IZRAEL	38
JORDÁNSKO	42
JUŽNÝ SUDÁN	46
KOLUMBIA	50
KOMORSKÉ OSTROVY	54
MALAJZIA	58
MONGOLSKO	62
NAURU	66
NOVÉ ÍRSKO	70
PANAMA	74
PAPUA NOVÁ GUINEA	78
PODNESTERSKO	82
ROVNÍKOVÁ GUINEA	86
ŠALAMÚNOVE OSTROVY	90
SINGAPUR	94
SVÄTÝ TOMÁŠ	98
UKRAJINA	102
VÝCHODNÝ TIMOR	106

CHARITA

Ani z tejto knihy neuvidí autor ani cent. Celý výťažok z exkluzívnych fotokníh Ľuboša Fellnera ide na charitatívne projekty. BUBO podporuje už 25 rokov vzdelanosť v odľahlých miestach našej planéty a zároveň tým robí dobré meno svojej krajine. Ide o drobnú charitu v školách po celom svete. Aktuálny projekt má za cieľ zabezpečiť trvalú udržatelnosť podpory.

Nafotené na Leica Summilux-M 35 mm
f/1.4 ASPH © Ľuboš Fellner

cewe